

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

GEORGE SAND

Lavinia

Can Klasik

Lavinia, George Sand

Fransızca aslından çeviren: Neslişah Leman Başaran Lotz

Lavinia

İlk baskı: *La marquise*, 1832. *Lavinia*, 1833.

Bu kitapta kaynak alınan baskı: Edition Des Femmes, 1986

© 2021, Can Sanat Yayınları A.Ş.

1. basım: Temmuz 2021, İstanbul

Bu kitabın 1. baskısı 4000 adet yapılmıştır.

Dizi editörü: Ayça Sezen

Düzelti: Burçin Gönül

Mizanpaj: Atahan Sıralar

Sanat yönetmeni: Utku Lomlu / Lom Creative (www.lom.com.tr)

Kapak illüstrasyonu: Hakan Karataş

Baskı ve cilt: Türkmenler Matbaacılık Reklam San. ve Tic. Ltd. Şti.

Maltepe Mah. Gümüşsuyu Cad. No: 16-18

Topkapı, İstanbul

Sertifika No: 43087

ISBN 978-975-07-5172-1

CAN SANAT YAYINLARI

YAPIM VE DAĞITIM TİCARET VE SANAYİ A.Ş.

Maslak Mah. Eski Büyükdere Cad. İz Plaza, No: 9/25 Sarıyer/İstanbul

Telefon: (0212) 252 56 75 / 252 59 88 / 252 59 89 Faks: (0212) 252 72 33

canyayinlari.com

yayinevi@canyayinlari.com

Sertifika No: 43514

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

GEORGE SAND

LAVINIA

ÖYKÜ

Fransızca aslından çeviren
Neslişah Leman Başaran Lotz

GEORGE SAND, Amandine Aurore Lucile Dupin adıyla 1 Temmuz 1804'te Paris'te doğdu. Çocukluğunu büyükannesinin Orta Fransa kırsalında bulunan Nohant'daki evinde geçirdikten sonra, 1817'de Paris'teki bir manastıra gönderildi. 1822'de Casimir Dudevant'la evlenerek barones unvanı aldı. Bu evlilikten bir kızı bir de oğlu oldu. Evliliğindeki geçimsizlikler nedeniyle 1931'de eşini Nohant'da bırakarak Paris'e yerleşti ve edebiyat hayatına başladı. Paris günlerinde *Le Figaro* gazetesinin direktörü Henri de Latouche'la tanıştı ve Jules Sand takma adıyla gazeteye yazılar vermeye başladı. George Sand ismiyle yayımladığı ilk eseriye *Indiana* romanı oldu. Aşk, evlilik ve toplumsal âdetler üzerine bir eleştiri niteliğindeki bu romanla hızlı bir çıkış yakaladı. Bu yıllarda kazandığı ani ünle dünya çapında tanınan ilk kadın Fransız yazar olarak anılmaya başladı. Sand, edebî başarısıyla olduğu kadar sosyal yaşantısındaki sıra dışı tavırlarıyla da tanınıyordu. Toplum içinde sigara içmesi, erkek kıyafetleri giymesi gibi davranışları ne kadar yadırgansa ve feminist olduğunun işaretleri olarak yorumlansa da Sand kendini feminist olarak tanımlamadı. Dönemin entelektüel çevresinin önemli isimlerinden Alfred de Musset, Prosper Mérimée ve özellikle Frédéric Chopin ile yaşadığı aşklarla da adından söz ettirdi. Çocukluğunun kırsalda geçen yıllarından izler taşıyan romanlarıyla adını duyuran Sand'ın, iki bin kişiye gönderdiği mektuplardan derlenen yirmi altı cilt halinde yayımlanmış bir mektup koleksiyonu ve meşhur tariflerini açıkladığı bir de yemek kitabı vardır.

NESLİŞAH LEMAN BAŞARAN LOTZ, 1978'de İstanbul'da doğdu. Felsefe ve tarih eğitimi aldı. Çağdaş Tarih ve Siyaset Bilimi alanlarındaki doktorasını eşzamanlı olarak Strasbourg Üniversitesi ve Marmara Üniversitesi'nde 2014'te tamamladı. 2015 yılından beri Siyaset Bilimi ve Uluslararası İlişkiler Bölümü'nde öğretim üyesi. 2004 yılından beri Fransızca ve İngilizceden dilimize çeviri yapıyor. Yayımlanan çeviri kitapları arasında *New York: Bir Kent Tarihi*; *Laiklik, Demokrasi, Kürt Sorunu ve İslam*; *SSCB Çözülüşe Girerken / Anayasa Program Tüzük* bulunmaktadır.

İçindekiler

Lavinia	11
Markiz	55

LAVINIA

ESKİ BİR HİKÂYE

Mektup

"Lionel, mademki evleniyorsunuz, mektuplarımızı ve resimlerimizi birbirimize geri vermemiz daha doğru olmaz mı? Hazır tesadüf bizi birbirimize yakın yerlere getirmişken bunu kolaylıkla yapabiliriz; on yıl boyunca birbirimizden çok uzak yerlerde yaşıyorduk, halbuki bugün aramızda birkaç kilometre var. Bana bazen Saint-Sauveur'e uğradığınızı söylediler; ben ise sekiz günlüğüne buradayım. Dolayısıyla, sizden istediğim paketle birlikte bu hafta buraya uğrayacağınızı umuyorum. Çağlayanın biraz ilerisinde, Estabanette adlı evde kalıyorum. Buraya belirlediğiniz bir kişiyi istediklerimle beraber gönderirseniz, iade etmek için yanımda taşıdığım benzer bir paketi size geri getirebilir."

Cevap

"Hanımefendi,

Benden talep ettiğiniz paket, mühürlenmiş ve üzerine adresiniz yazılmış bir şekilde yanımda duruyor. Bu paketi, ne zaman ve nerede olursa olsun, istediğiniz an geri alabileceğiniz şekilde yanımda taşıdığımdan şüphe etmemeniz beni minnettar kıldı.

Ancak hanımefendi, mademki bu paketi sizin ellerinize teslim etmek üzere üçüncü bir kişiye emanet etmem gerekecek, onu Saint-Sauveur'e kadar benim bizzat getirmem gerekir mi? Mademki, bana sizi görme mutluluğunu bahşetmeyi düşünmüyorsunuz, oturduğunuz yere gelerek, sizin bu kadar yakınınızda bulunmanın vereceği heyecana maruz kalmasam her şey daha kolay olmaz mı? Paketi Bagnères'den Saint-Sauveur'e götürmesi için bir ulağa teslim etmem daha iyi olmaz mı? Bu konu hakkında talimatlarınızı bekliyorum. Talimatlarınız ne yönde olursa olsun hanımefendi, onlara koşulsuz şartsız uyacağım."

Mektup

"Lionel, mektuplarımın şu anda tesadüfen yanınızda bulunduğunu, sizi Bagnères'de görmüş ve bu konuda sizinle konuşmuş olan kuzenim Henry'den öğrendim. Tüm çenesi düşükler gibi bir miktar yalancı olmakla birlikte, Henry'nin beni kandırmadığından eminim. Sizden paketi kişisel olarak Saint-Sauveur'e getirmenizi rica ettim çünkü bu tür mesajların haydutların cirit attığı ve ellerine geçen her şeyi yağmaladıkları dağlarda dikkatlice taşınması gerekir. Size verilen bir emaneti yığıtçe savunacağınızı bildiğimden, beni yakından ilgilendiren bu paketi siz kendiniz getirirseniz içim çok daha rahat edecektir. Size bir görüşme önermememin sebebi, sizden rica ettiğim bu yolculuğu sizin için daha da sevimsiz kılmaktan endişe duymuş olmamdır. Ancak görüşmememizden üzüntüyle bahsettiğinizi görüyorum ve tüm kalbimle bir küçük teselli olarak sizinle görüşmeyi kabul ettiğimi bildirmek istiyorum. Bu durumda, sizi bekleterek değerli zamanınızı almak istemediğimden, gelip beni bulamamanız olasılığına karşı size buluşma gününü kesin olarak yazıyorum. Lütfen, ayın on beşinde akşam saat dokuzda Saint-Sauveur'de olunuz. Beni evde bekleyiniz ve hizmetçimle haber gönderiniz. Hemen geleceğim. Paketiniz sizi bekliyor olacak... Elveda."

İkinci mektup Sör Lionel'i çok uygunsuz bir zamanda yakaladı. Tam o sırada Luchon'a seyahat hazırlığı yapıyordu ve evlenmeyi planladığı kadın, güzel Miss Ellis kendisinin bu seyahatte ona eşlik etmesini bekliyordu. Çok hoş bir seyahat olacağı benziyordu. Kaplıcalara yapılan eğlence gezileri neredeyse her zaman başarılı olurdu çünkü o kadar sık olurlar ki önceden hazırlık yapacak zaman olmaz; çünkü her şey çok ani, canlı ve beklenmedik olur; çünkü her an yeni tanıdıkların gelişi eğlencenin en ince detaylarına dahi bir doğaçlama havası katar.

Kısacası Sör Lionel Pirene Kaplıcaları'nda eğleniyordu, iyi bir İngiliz'in eğlenmesinin yakışık alacağı kadar. Dahası, Miss Ellis'in toplumdaki önemli yerine ve yüksek miktardaki drahomasına da yeterince âşıktı. Ayrıca bu derece önemli bir geçit töreni sırasında (Miss Ellis, Tarbes'ten çok güzel, gri harelî, cins bir at getirtmişti ve bununla kafilenin en önünde göz doldurmayı planlıyordu) ortadan kaybolması, evlilik planlarını tehlikeye atabilirdi. Öte yandan, Sör Lionel zor bir durumdaydı; o tam anlamıyla sözünün eri bir adamdı. Bu vicdani durumdan bahsetmek için arkadaşı Sör Henry'yi çağırttı.

Ancak, bir keyif adamı olan Henry'yi dikkatini ciddiyetle kendisine vermeye zorlamak kolay değildi; Lionel de onu azarlamakla işe başladı.

"Ne kadar da aklı havada ve gevezesiniz!" diye bağırdı girer girmez. "Kuzenimize mektuplarının bende olduğunu hemen söyleyivermişsiniz! Tehlikeli bir sözü ağzınızda tutmayı bir türlü öğrenemediniz. Suyu arttıkça yayılan bir dere gibisiniz; şu nehir ve su perisi heykellerini süsleyen su akıntıları gibisiniz; su üzerlerinden durmadan akıp geçiyor..."

"Ne güzel!" diye bağırdı genç adam. "Sizi öfkeli görmeye bayılıyorum: Sizi şair yapıyor. Böyle zamanlarda siz kendiniz bir metaforlar nehri, bir belagat seli, bir kinaye havuzu haline geliyorsunuz..."

“Ah! Gülün siz!” diye sinirle bağırdı Lionel. “Artık Luchon’a gidemiyoruz.”

“Gidemiyor muyuz? Kim demiş?”

“Siz ve ben artık gidemiyoruz; ben diyorum.”

“İsterseniz kendiniz için konuşun; bense, sizin tabii ki hizmetkârınızım.”

“Ben gidemiyorum, dolayısıyla siz de. Henry, bir hata yaptınız, şimdi bunu düzeltmeniz gerekiyor. Başıma büyük bir bela açtınız; vicdanınız bana bunu halletmekte yardımcı olmayı emrediyor. Benimle akşam yemeğini Saint-Sauveur’de yiyeceksiniz.”

“Gelirsem şeytan beni çarpsın!” diye bağırdı Henry. “Dün sabahleyin kendisiyle çokça alay ettiğim Bordeaux’lu genç kıza, dün akşam deliler gibi âşık oldum. Luchon’a gitmek istiyorum çünkü o da gidiyor. Benim Yorkshire atıma binecek ve sizin Akitanyalı¹ Margaret Ellis’inizi kıskançlıktan çatlatacak.”

“Henry,” dedi Lionel büyük bir ciddiyetle, “benim dostum musunuz?”

“Şüphesiz, biliyorsunuz. Böyle bir anda, dostluktan bahsederek beni yumuşatmaya çalışmayınız. Görüyorum ki bu tantanalı girişle beni kandırmayı amaçlıyorsunuz...”

“Henry, lütfen, size söylüyorum; siz benim dostum-sunuz, başıma güzel şeyler geldiğinde siz de mutlu olursunuz ve sanırım, sizin yüzünüzden başıma bir felaket, bir kötülük gelecek olsa kendinizi bağışlamazsınız değil mi?”

“Hayır, şerefim üzerine yemin ederim ki hayır! Ama ne oldu ki?”

“Olan şu ki Henry, belki de sizin yüzünüzden evlenemeyeceğim.”

“Daha neler! Saçmalık! Kuzenime mektuplarının sizde olduğundan bahsettiğim ve o da bunları geri istediği için mi? On yıldır birbirinizi unuttuktan sonra, şim-

1. Fransa'nın güneybatısında bir bölge. (Ç.N.)

di Leydi Lavinia sizin üzerinizde nasıl bir etki yapabilir ki? Daha neler Lionel! Fazla vicdan yapıyorsunuz. Durum o kadar da kötü olamaz! En azından çözümsüz değil, bana inanın...”

Henry bir yandan bunları söylerken, diğer yandan da aynaya bakarak gevşek hareketlerle kravatını düzeltiyordu; bu iki hareketi de pantomim sanatından anlayanlar tarafından kolayca yorumlanabilirdi.

Kendisinden daha fazla kendini beğenmiş bu adamın ağzından dökülen bu alçakgönüllülük dersi Sör Lionel’i sinirlendirdi.

“Leydi Lavinia hakkında herhangi bir hayale kapılmam mümkün değil,” diye yanıt verdi bozulduğunu belli etmemeye çalışarak. “Asla sakat bir gösterişçilik tutkusunu beni bir kadının ününü lekeleyecek şeyler yapmaya kadar götüremez, kendisine hiçbir zaman âşık olmamış olsam da.”

“Ben de sizinle aynı durumdayım,” diye devam etti Sör Henry şaşkın bir edayla. “Ben de ona hiç âşık olmadım ve ona benden daha iyi muamele etti diye kimseyi kıskanmadım. Zaten, şerefli kuzenim Lavinia’nın iffeti konusunda söyleyecek bir sözüm olamaz; ona karşı hiçbir kastım olmadı...”

“Ona gerçekten bu şerefi bahsettiniz mi Henry? Size gerçekten minnettar olmalı!”

“Ama Lionel! Neden bahsediyordunuz? Bana ne demeye çalışıyorsunuz? Dün ilk aşklarınızın hatırasına hiç de böyle bağlı gözüküyordunuz? Işıklar saçan Ellis’in karşısında tam anlamıyla yerlere kapanmıştınız. Bugün ise ne hale geldiniz böyle? Geçmiş karşısında aklınız başınızdan gitmiş gibi, Luchon’a gitmek yerine Saint-Sauveur’e gitmekten bahsediyorsunuz! Söyleyin bana, sizin sevdiğiniz kim? Kiminle evlenmeyi planlıyorsunuz?”

“Tanrı ve siz izin verirsenez Margaret’le evleneceğim?”

“Ben mi?”

“Evet. Beni siz kurtarabilirsiniz. Kuzeninizin bana yazmış olduğu son mektubu okuyun önce. Okudunuz mu? Güzel. Şimdi görmüş olduğunuz gibi, Luchon ve Saint-Sauveur arasında, kalbini fethetmem gereken bir kadınla teselli etmem gereken bir kadın arasında seçim yapmam gerekiyor.”

“Orada durunuz, saygısızlık yapmayınız!” diye bağırdı Henry. “Size yüz kere söyledim; benim kuzenim çiçekler gibi taze, melekler kadar güzel, bir kuş gibi canlı, neşeli, parlak, zarif ve nazenindir. Eğer bu kadın üzülsünse tüm hayatım boyunca bunun acısıyla inlemeye razıyım.”

“Beni iğneleyebileceğinizi zannetmeyin Henry. Bu sözlerinizi duymaktan memnunum. Ancak bu durumda Leydi Lavinia’nın bana randevu vermesinin altında yatan çılgınlığı bana izah edebilir misiniz lütfen?”

“Ah benim şapşal dostum!” diye bağırdı Henry. “Bunun sizin suçunuz olduğunun farkında değil misiniz? Lavinia bu görüşmeyi hiç de arzu etmiyordu, bundan eminim. Şöyle ki, ona sizden bahsedip Saint-Sauveur’dan Bagnères’e giden yolda, sizin de içlerinde olma ihtimaliniz olan bir atlı grubunun yaklaştığını gördüğünde kalbinin hızla çarpmaya başlayıp başlamadığını sorduğum zaman bana kayıtsızca şu yanıtı verdi: ‘Doğrusu, belki karşı karşıya gelirsek kalbim hızla çarpabilir.’ Ve de cümlesinin sonu keyifli bir esnemenin içinde kayboldu. Evet, dudaklarınızı ısırmanız Lionel, bu o taptaze, tümüyle ahenkli, öyle nazik ve okşayıcı, derin ve içten bir umursamazlığı ifade eden, kadınların o güzelim, minik esnemelerinden biriydi. Ancak siz, bu güzel durumdan istifade edeceğinize, süslü cümlelere başvurmaktan kendinizi alamıyorsunuz. Her zaman olduğu gibi, gözden düşmüş âşıkların ebedî dokunaklılığıyla, her ne kadar durumdan memnun olsanız da hazin, acıklı bir ses tonu kullanıyorsunuz; saflıkla ne kadar minnettar olduğunuzu söyle-

mektense, onu görmenin ne kadar imkânsız olduğundan yakınıyorsunuz...”

“İnsan şerefini bu kadar da tehlikeye atmaz. Durum öyle gerektirdiği için söylenmiş birkaç boş sözü ciddiye alacağını nereden bilebilirdim ki?”

“Ah! Lavinia’yı tanırım; bu da onun muzipliği!”

“Kadınların bitmez tükenmez muzipliği!”

“Ama hayır, Lavinia tüm kadınların en tatlısı ve en az alaycısıdır. Bu görüşmeyi benim kadar onun da arzu etmediğine eminim. Haydi Henry, ikimizi de bu azaptan kurtarın. Bu paketi alıp Saint-Sauveur’e siz götürün. Her şeyi ayarlayın. Benim gelmemem gerektiğini anlamasını sağlayın...”

“Sizin hemen evliliğinizin öncesinde Miss Ellis’ten ayrılmanızı sağlamak; işte bir rakibe için iyi bir neden! Sevgili dostum, bir çılgınlık yaptınız, şimdi bunun sonuçlarına katlanmanız lazım. Bir kadının portresini ve mektuplarını on yıl boyunca saklamak gibi bir aptallık, bundan benim gibi bir gevezeye bahsetmek gibi bir şapşallık yapar ve bir ayrılık mektubunda bir çılgınlık yapıp duygularınızdan soğukkanlılıkla bahseder ve mantığınızı ko- nuşturursanız, sonuçlarına katlanırsınız. Mektupları siz- de kaldıkça, Leydi Lavinia’nın isteklerini reddedemezsi- niz. Sizinle ne şekilde iletişim kurmayı isterse istesin, bu işi tamamına erdirmedığınız sürece ona boyun eğmeye mahkûmsunuz. Haydi Lionel, atınızı eyerlettirin de yola çıkalım; ben de sizinle geliyorum. Bu işte benim de ku- surum var ve gördüğünüz gibi bunu telafi etmek söz ko- nusu olduğunda artık dalga geçmiyorum. Gidelim!”

Lionel, Henry’nin onu bu durumdan kurtarmanın başka bir yolunu bulacağını ummuştu. Yıkılmış, hare- ketsiz, zorunluluğun emrettikleri karşısında isteksiz, ayak direyerek yerine çakılmış oturuyordu. Yine de so- nunda üzgün, kaderine boyun eğmiş olduğu halde ve kollarını göğsünde kavuşturarak ayağa kalktı. Sör Lionel

aşk söz konusu olduğunda tam bir kahramandı. Olur da kalbi birden fazla aşk için tutuşursa, dışarıdan bakıldığına asla *adabımuaşerete* aykırı davranmazdı; hiçbir kadının bu nazik ve cömert, alçakgönüllü davranışlarına karşı sitem etmeye hakkı yoktu; iyi terbiye görmüş bir beyefendinin, bir kadını kalbi kırık terk etmesinin bundan daha iyi bir yolu olamazdı. Yakışıklı Sör Lionel, zaferlerinin sebep olduğu üzüntüler karşısında kendisini kurallara sıkı sıkıya riayet ettiğinin bilinciyle teselli ediyordu.

Sonunda Henry de "Tamam bir yolunu buldum!" diye bağırarak yerinden kalktı. "Burada tüm kararları bizim güzellerimiz ve yakın arkadaşları belirliyor. Miss Ellis ve kız kardeşi Anna, bu Amazonlar konseyinin en göze batan üyeleri. Yarın başlaması kararlaştırılmış bu yolculuğu bir gün erteletmek için Margaret'i ikna etmeliyiz. Bir gün daha burası için çok fazla, bunu biliyorum ama bu fazladan günü elde etmeliyiz; ciddi bir mazeret buluruz ve bu geceden Saint-Sauveur'e doğru yola koyuluruz. Öğleden sonra orada oluruz; akşama kadar dinleniriz, akşam saat dokuzda, sizin randevunuz sırasında ben atlarımızı eyerletirim ve saat onda (iki paket mektubu alıp vermek bir saatten fazla sürmez diye tahmin ediyorum) at sırtında geri döneriz, tüm gece yolculuk eder, gün doğumunda buraya varmış oluruz. Güzel Margaret'i asil atının sırtında oyalanırken benim güzel, küçük Madam Bernos'umu da Yorkshire'ımın üzerinde gezinirken buluruz; çizmelerimizi ve atlarımızı değiştirir ve üstümüz başımız toz içinde ve yorgunluktan bitmiş bir halde, aşkımız başımıza vurmuş, solgun ama ilgiyle, dere tepe, dağ taş demeden Dulcinea'larımızın¹ peşine takılırız. Bu kadar ter döküp de takdir görmezsek, tüm kadın-

1. Miguel de Cervantes'in *Don Quijote* romanındaki Dulcinea karakterine gönderme. (Ç.N.)

ları ibret olsun diye sallandırmak gerekir. Haydi o zaman, hazır mısın?”

Lionel minnetle Henry’yi kucakladı. Bir saat sonra Henry geri gelerek, “Gidelim,” dedi. “Her şey ayarlandı; Luchon’a yola çıkış saatimiz dörde ertelendi ancak bu hiç kolay olmadı; Miss Ellis şüphelendi. Kuzenimin Saint-Sauveur’de bulunduğundan haberi var ve ondan ölesiye nefret ediyor zira sizin zamanında onun uğruna yaptığınız delilikleri işitmiş. Ancak yine de ben, şüphelerini boşa çıkarmayı becerdim; senin çok hasta olduğunu ve seni yatakta kalmaya zorladığımı söyledim...”

“Haydi bakalım! Şimdi de ortadan kaybolmam gerekecek!”

“Hayır, hiç de değil! Dick yastığınıza gece başlığınızı geçirecek, öylece yatağınıza koyacak ve evin hizmetçisinden bir fincan ıhlamur isteyecek. En önemlisi de odanın anahtarını cebine koyacak ve asık bir surat ve sert bir ifade takınıp kapının önüne yerleşecek; ona kimseyi içeri sokmaması ve içeri girmeye kalkan olursa tepesine binmesi emrini verdim; bizzat Miss Margaret’in kendisi bile olsa. Bak! Yatağını hazırlıyor bile. Güzel! Suratı tam istediğim gibi: Kendisini üzgün göstermeye çalışıyor ama aptal gibi görünüyor. Hendeğe açılan kapıdan çıkalım. Jack atlarımızı dolaştırmaya çıkarmış gibi yaparak vadinin ucuna getirecek, onunla Lonnio Köprüsü’nde buluşacağız. Haydi, yola koyulalım. Aşk tanrısı bizi korusun!”

İki sıradağ arasındaki yolu kısa zamanda kat ettiler ve Pierrefitte ile Luz’u birbirine bağlayan dar ve karanlık geçide kadar hızlarını kesmediler. Bu geçit hiç kuşkusuz Pireneler’in en tipik ve en çetin yerlerinden biriydi. Burada her şey olağanüstü bir hal alıyordu. Dağlar birbirine yaklaşıyor, Gave Nehri kabarmış bir halde kayaların ve yabani bağların oluşturduğu kemerlerin altından boğuk boğuk gürleyerek akıyordu; kayaların karanlık yamaçları sarmaşıklarla kaplanmıştı, sarmaşıkların canlı yeşili uzak-

laştıkça maviye çalıyor, zirvelere doğru gri tonlarına bürünüyordu. Bunlar çağlayanın suyu üzerinde, tıpkı denizin üzerinde olduğu gibi, zaman zaman berrak yeşil zaman zaman da donuk ve arduvaz mavi yansımalar yapıyordu.

Tek kemerli dev mermer köprüler, sarp kayalıkların üzerinden dağın bir yamacından diğer yamacına doğru uzanıyordu. Boşluğun ortasında uzanan ve vadiye isteksizce inen beyaz ve nemli havanın içinde süzülen bu köprülerin görüntüsünden daha heybetli bir manzara olamazdı. Yol, birkaç kilometrelik mesafede geçidin bir yamacından diğerine yedi defa git gel yapıyordu. Yolcularımız yedinci köprüyü de geçtiklerinde, önlerinde gitgide genişleyen geçidin sonunda, doğmakta olan güneşin kızıl ışıklarıyla aydınlanmış muhteşem Luz Vadisi'ni gördüler. Yolun iki yanında uzanan dağların yüksekliği günün ilk ışıklarının henüz kendilerine ulaşmasına izin vermiyordu. Çağlayan tarafındaki çalılıklardan derekunun ağlamaklı zayıf sesi işitiliyordu. Köpüklü soğuk su, üzerine düşmüş sis perdesini yavaş yavaş yırtıyordu. Biraz daha yükseklerde, dolambaçlı kayalar ve filbahri çiçeklerinin asmaları, altın rengi ışık huzmeleri altında parlıyordu. Öte yandan, bu ağırbaşlı manzaranın derinliklerinde, Salvator'un¹ çok sevdiği peyzajlarındakine benzer sert ve hırçın bu kocaman karanlık kütlelerin gerisinde, parıldayan çiğ damlalarıyla kaplı ve güneş ışıklarının yıkadığı o güzelim vadi, kapkara mermer bir çerçevenin içindeki altından bir örtüyü andırıyordu.

"Ne kadar güzel!" diye bağırdı Henry. "Âşık olduğunuz için ne kadar şanssızsınız Lionel! Bu ulvi manzara sizin üzerinizde hiçbir etki yaratmıyor; en güzel güneş ışığının bile Miss Margaret Ellis'in bir gülüşü kadar değeri olmadığını düşünüyorsunuz."

1. Yazar muhtemelen 17. yüzyılda yaşamış İtalyan romantik ressam Salvator Rosa'yı kastediyor. (Ç.N.)

“İtiraf edin Henry, Miss Margaret üç krallıktaki en güzel kadın.”

“Evet, teorik açıdan bakarsak kusursuz bir güzelliği var. İşte, onda beni rahatsız eden şey de bu. Daha az kusursuz, daha az heybetli, daha az klasik olmasını tercih ederdim. Eğer Tanrı ikisi arasında bir tercih yapmamı isteseydi, kuzenimi yüz kere tercih ederdim.”

“Haydi bakalım Henry, böyle şeyler düşünmeyi bırakın,” dedi Lionel gülümseyerek. “Aile gururunuz sizi kör etmiş. İki gözü olan herkesin itiraf edeceği gibi, Leydi Lavinia’nın daha çok sorunlu bir güzelliği var. Ve onu en güzel yıllarında, en taze zamanlarında tanımış olan ben, sizi temin ederim ki ikisini karşılaştırmak söz konusu bile olamaz...”

“Peki ama kabul edelim ki Lavinia’daki zarafet ve incelik kimsede yok! O canlı gözler, o güzelim saçlar, o minicik ayaklar!”

Lionel bir süre daha Henry’nin kuzenine olan hayranlığıyla mücadele ederek oyalandı. Yine de sevdiği kadını övmekten zevk alıyor, bir zamanlar sevmiş olduğu kadın hakkında yeniden güzel sözler duymak gizli bir izzetinefis duygusuyla keyfini yerine getiriyordu. Eninde sonunda bunlar ruhunu okşamaktan öteye gitmiyordu zira genç yaşta başarılar tadarak şımarmış bu kalp asla gerçekten zavallı Lavinia’ya ait olmamıştı. Belki de bir adamın başına gelebilecek en büyük felaket çok genç yaşta kendini parlak bir pozisyonda bulmasıydı. Kadınların gözdesi haline gelmek, kaba rakiplerin aptalca kıskançlıklarına maruz kalmak; tüm bunlar deneyimsiz bir ruhu baştan çıkarmak ve acemi yargılara kaptırıp bozmak için yeterliydi.

Lionel sevilmenin mutluluğunu fazlaca tadarak ruhunu en ince ayrıntısına kadar tüketmiş, tutkuları çok erken yaşta tecrübe ederek asla derin bir tutkuya kapılamayacak hale gelmişti. Erkeksi ve yakışıklı yüz hatları-

nın, genç ve güçlü dış görünümünün altında, bir ihtiyarını andıran soğuk ve yıpranmış bir yürek yatıyordu.

“Lionel, söylesenize neden Lavinia Buenafe, şimdiki adıyla Leydi Blake’le evlenmemiştiniz? Sizin hatanız yüzünden mi? Yani sonuçta, her ne kadar, bağınaz olmakla birlikte, cinsiyetimizin bize tanıdığı ayrıcalıklar arasından büyük zevk peşinde koşma hakkımıza son derece saygı duysam da, şöyle bir düşününce bu davranışınızı çok da doğru bulmuyorum. Kendisine iki yıl boyunca kur yaptıktan, genç bir kadının şerefine ne kadar gölge düşürülebilirse o kadar gölge düşürdükten (ki güllük gülistanlık Albion’da bu hiç de kolay bir iş değildir), kendisine en iyi teklifleri reddettirdikten sonra onu bırakıp İtalyan bir şarkıcının peşine düştünüz, ki böyle bir muameleyi hak etmiyordu. Niye peki? Lavinia akıllı ve güzel değil miydi? Yahudi ama zengin bir Portekizli bankerin kızı değil miydi? İyi bir eş adayı değil miydi? Sizi deliler gibi sevmiyor muydu?”

“Pekâlâ dostum, beni neyin rahatsız ettiğini söyleyeyim: Beni o kadar fazla seviyordu ki kendisini eş olarak almam imkânsızdı. Her akıllı başında erkeğin bildiği gibi, bir erkeğin meşru eşi olacak kadın iyi huylu ve dertsiz, ruhunun son damlasına kadar İngiliz, aşka tutulmamış, kıskançlıktan nasibini almamış, uykuya düşkün olmalı ve evlilik görevlerini yerine getirebilmek için bolca siyah çay tüketmelidir. Bu ateşli, canlı mizaçlı, erken yaşta seyahate, özgür bir ahlak anlayışına, liberal fikirlere ve bir kadının dünyanın dört bir yanını gezerek edineceği tehlikeli fikirlere aşina olmuş Portekizli kadınla kocaların ya en mutsuzu ya da en alay edileni olurdu. On beş ay boyunca, bu aşkın beni felakete sürükleyeceğini görmeyerek hata ettim. O zamanlar çok gençtim! Unutmayın ki Henry, yalnızca yirmi iki yaşındaydım, lütfen beni yargılamayın. Sonunda, tam bana deli gibi âşık bir kadınla evlenmek gibi bir çılgınlık yapacakken gözlerim açıl-

dı... Uçurumun kenarından döndüm ve zaafıma yenik düşmemek için kaçtım.”

“İkiyüzlü!” dedi Henry. “Lavinia bana bu hikâyeyi çok farklı anlattı: Öyle görünüyor ki, Rosmonda’yla İtalya’ya gitmek gibi zalim bir karar almadan çok önce zavallı Yahudi kızından hoşlanmamaya başlamışsınız ve acımasız bir şekilde, birlikteyken kendisinden ne kadar sıkıldığınızı hissettirmeye başlamışsınız. Ah! Sizi temin ederim ki Lavinia bunu anlatırken hiç de kendini beğenmişlik yapmıyordu; başına gelen felaketi ve sizin zalimliklerinizi başka hiçbir kadında görmediğim kadar masum bir alçakgönüllülükle itiraf etti. Kendine has bir ‘Nihayetinde onu sıkıyordum,’ deyişi vardı. Lionel, bu sözleri siz de sesine yansıyan o saf üzüntüyle, onun ağzından işitmiş olsanız eminim ki pişman olurdunuz.”

“Ah! Olmadım mı sanki!” diye bağırdı Lionel. “Bir kadında en sevmediğimiz şeylerden biri de budur: Onu terk ettikten sonra ne çok acı çekeriz; hatırası peşimizi bırakmaz da ne kadar canımız sıkılır; intikam ve lanet diye bağırان burjuva dünyasının sesidir bu; vicdanımız şaşar, korkarız; geride bıraktığımız zavallı kadının ince ama zalim, belli belirsiz sitemleridir bunlar ve her yerde karşımıza çıkar. Yani Henry, şanslı bir erkek olmak bildiğim en can sıkıcı ve kederli iştir.”

“Bilmez miyim!” diye cüretkâr bir sesle cevap verdi Henry, ona çok yakışan o ironik kendini beğenmiş pozunu takınarak. Ama bu yol arkadaşını gülümsetmedi bile ve o, dizginleri atının yelesinden sarkıtarak, yorgun gözlerini vadinin ayakları altına serdiği muhteşem manzara üzerinde gezdirerek, yavaşça yürümeye devam etti.

Luz, Saint-Sauveur’e bir mil uzaklıkta küçük bir şehirdi. Bizim züppeler yolculuklarına burada son verdiler; Lionel, Leydi Lavinia’nın yaşadığı yere kadar gitmek istemiyordu. Burada bir hana yerleşti ve yatağına uzanarak randevu saatinin gelmesini beklemeye koyuldu.

Vadi Bigorre'dan çok daha serin olmasına rağmen gündüz hava ağır ve yakıcı olmuştu. Sör Lionel hanın rahatsız yatağı üzerinde sinirli hareketlerle bir süre dönüp durduktan sonra boğucu havada, başının etrafında gezinen sineklerin vızıltısına rağmen güç de olsa uyudu. Daha canlı ve daha tasasız olan yol arkadaşı ise vadinin öte tarafına geçerek yakınlardaki herkesi ziyaret ettikten, Gavarnie Yolu üzerinden gelip geçenleri seyrettikten, pencerelerde ya da yolda gördüğü güzel bayanlara selam verdikten, kesinlikle diğerlerine tercih ettiği genç Fransız kadınlarına uzun uzun baktıktan sonra, hava kararmaya başlarken Lionel'in yanına döndü.

"Haydi, ayağa, ayağa!" diye bağırdı tül perdeyi aralayarak. "Randevu saati geldi."

"Şimdiden mi?" dedi Lionel, akşam serinliği bastırıldığından beri ancak rahat bir uyku uyumaya başlamıştı. "Saat kaç oldu Henry?"

Henry tumturaklı bir sesle yanıt verdi:

*"At the close of the day when the Hamlet is still
And nought but the torrent is heard upon the hill..."*¹

"Ah! Henry, Tanrı aşkına, bu alıntılara bir son verin lütfen! Gecenin inmekte olduğunun farkındayım, her yer sessiz, fırtınanın sesi bize daha net ve kuvvetli geliyor ama Leydi Lavinia beni saat dokuzda bekliyor; belki biraz daha uyuyabilirim."

"Hayır Lionel! Bir dakikanız bile yok. Saint-Sauveur'e yaya olarak gitmeliyiz çünkü atlarımızı daha sabahtan oraya gönderdim; zavallı hayvanlar çok yorgunlar ve daha yapacak çok işleri olacak. Haydi, giyinin. Güzel. Saat onda Leydi Lavinia'nın kapısının önünde atımla bekliyor

1. 18. yüzyılda yaşamış İskoç şair James Beattie'nin "The Hermit" adlı şiirinin dizeleri: "Günün sonunda Hamlet hâlâ sakinken / Ve tepenin üzerinde fırtınadan başka hiçbir şeyin sesi duyulmazken..." (Ç.N.)

olacağım, elimde dizginleriyle sizin atınızla beraber; tıpkı büyük William'ın, o koca adamın, tiyatroların önünde bir jokey durumuna düşürüldüğü hali gibi! Haydi Lionel, işte askınız, beyaz bir kravat ve bıyığınız için balmumu. Sabredin lütfen! Ah bu ne vurdumduymazlık, bu ne duygusuzluk! Hiç aklınız alıyor mu *mon cher*?¹ Artık sevmediğiniz bir kadının karşısına kılık kıyafetiniz kötü bir halde çıkmak... Ne büyük bir hata! Tam tersine, ne kaybettiğini ona gösterecek şekilde, onun karşısına tüm iyi yönlerinizi sergileyerek çıkmanız gerekir. Haydi, haydi! Sanki Miss Margaret'le beraber bir balonun açılışını yapıyor-muşsunuz gibi saçınızı bir güzel kabartın lütfen. Güzel! Elbiselerinizi şöyle güzelce bir fırçalayayım. Daha neler! Hint işi fularınıza sürmek için bir şişe koku getirmediğiniz mi yanınızda? Hayır, bu affedilmez bir hata olurdu; Ah Tanrı'ya şükür! Burada bir şişe var. Evet, Lionel, ıslı ıslı-sınız, güzel kokular saçıyorsunuz; artık gidin. Bu gece Leydi Lavinia'dan ayrılırken birkaç damla gözyaşı dökmek şerefimize yakışır bir davranış olacaktır, unutmayın."

En fazla elli haneden oluşan Saint-Sauveur kasabasından geçerken ne sokakta ne de pencerelerde şık giyimli kimseyi göremeyince şaşırdılar. Ancak giriş katında bir dairenin önüne geldiklerinde pencerelerinden yayılan keman, flüt, *tympanon* –Fransız tefi benzeri yerel bir müzik aleti– ve İspanyol gitarının çaldığı yanlış notaları duyunca bu tuhaflığın nedenini anladılar. Gürültü ve kalkan toz, yolcularımıza balonun başlamış olduğunu işaret ediyordu ve de görüldüğü kadarıyla Fransız, İspanyol ve İngiliz aristokrasilerinin en zarif kesimleri, bu beyaz duvarları şimşir ve yabani kekik motifleriyle süslü şatafatsız salonda toplanmış, şimdiye kadar duyulmadık ölçüde kulaklara zarar bir şekilde ve yanlış ölçülerle çalınan garip konserin sesiyle dans ediyordu.

1. (Fr.) Dostum. (Y.N.)

Kaplıcalara gelmiş pek çok kişi; toplumsal konumları elvermediğinden ya da gerçekten sağlıklarını kaybetmiş olduklarından geceye doğrudan katılma zevkinden mahrum kalmış olanlar, pencerelerin önünde toplanmış, birbirlerinin üzerinden kafalarını uzatarak kıskanç ya da alaycı bir merakla içerideki baloyu seyrediyorlar ve övgü ya da yergi dolu gözlemlerini paylaşarak kasaba saatinin yatma saatini –nekahet dönemindekilerin kaplıcalardan edindikleri şifaları kaybetmemek için gidip uyumaları gereken saati– vurmasını bekliyorlardı.

İki yolcumuz tam bu grubun önünden geçerken küçük kalabalık pencerenin aralığına doğru hareketlendi; meraklıların arasına karışmaya çalışan Henry de o sırada şu sözleri işitti:

“Güzel Yahudi kızı Lavinia Blake dansa kalkıyor. Avrupa’nın en iyi dans eden kadını olduğunu söylüyorlar.”

“Hey! Lionel buraya gelin!” diye bağırdı genç baron. “Gelin bakın kuzenim ne kadar da hoş ve tatlı!”

Ancak Lionel sabırsız ve sinirliydi ve Henry’yi kolundan çekerek pencerenin oradan uzaklaştırırken o tarafa dönüp bakmadı bile.

“Haydi, haydi!” diye seslendi. “Buraya dans etmeye gelmedik.”

Yine de, yeterince uzaklaşmadan, yakınlarında öylesine ortaya söylenmiş bir söz kulağına kadar geldi.

“Hey!” diyordu biri. “Yakışıklı Kont Morangy onu dansa kaldırmış.”

Başka bir ses şöyle cevap veriyordu:

“Başka kim olabilirdi ki söyler misiniz?”

“Onun için deli olduğu söyleniyor,” diye devam etti üçüncü biri. “Daha şimdiden onun için üç at çatlattı ve sayısız binici heba etti.”

İzzetinefsimiz kulağımıza öyle şeyler fısıldar ki onun sayesinde günde belki de yüz defa kendi kendimizle çelişiriz. Şöyle ki Sör Lionel, bu yeni ilişki sayesinde

Leydi Lavinia'nın ondan bağımsız hale geldiği düşünce-sinden çok etkilendi. Oysa bu terk edilmiş kadına geç-mişi unutturacak yeni zaferlerin getirdiği şöhret, Lionel için acılı bir yüzleşmeyi de beraberinde getirmiş oldu.

Civarı iyi bilen Henry, onu kuzeninin oturduğu evin bulunduğu, kasabanın öbür ucuna kadar götürdü. Ve onu orada bıraktı.

Bu ev diğerlerinden biraz uzaktaydı; sırtını dağa dayamıştı, ön yüzü ise vadiye bakıyordu. Birkaç adım ötede, bir çağlayanın suları gürültüyle bir kaya oluşunun üzerinden akıyordu; bu taze ve vahşi gürültüyle kaplı ev, çağlayan sularıyla sarsılıyor ve her an sulara kapılıp uçuruma düşecekmiş gibi bir izlenim bırakıyordu. Bu görülebilecek en çekici manzaralardan biriydi ve Lionel'e göre bu manzara Leydi Lavinia'nın hayalci ve biraz da tuhaf düşünce yapısını yansıtıyordu.

Giriş katındaki salonun kapısını yaşlı bir zenci kadın açtı. Kadının parlak ve nasırlı yüzü aydınlıkta belirir belirmez, Lionel hayretle sıçradı. Bu kadın, Lavinia'nın yaşlı sütnesi Pepa'ydı; Lionel onu iki yıl boyunca sürekli sevgilisinin yanında görmüştü. Duygu yüklü herhangi bir âna dair kendini sakınma ihtiyacı hissetmemiş olduğundan, onda geçmişin anılarını canlandıran bu yaşlı kadının beklenmedik bir anda karşısına çıkması bir an tüm düşüncelerini altüst etti. Neredeyse boynuna sarılıp eski genç ve neşeli zamanlarında olduğu gibi ona sütne diye seslenecek, saygıdeğer bir hizmetli ve eski bir arkadaş gibi onu kucaklayacaktı. Ancak Pepa üç adım geriye giderek Lionel'in bu tez canlı halini şaşkın bakışlarla süzdü. Onu tanımamıştı.

"Heyhat! O kadar çok mu değişmişim?" diye düşündü Lionel.

"Ben," dedi allak bullak bir sesle, "Leydi Lavinia'nın beklediği kişiyim, size haber vermedi mi?"

"Evet, evet efendim," diye cevap verdi zenci kadın,

“hanımım baloda. Bir beyefendi gelir gelmez hemen kendisine yelpazesini götürmemi tembihlemişti. Burada bekleyin, bir koşu gidip kendisine haber veriyorum...”

Yaşlı kadın yelpazeyi aramaya koyuldu. Yelpaze hemen Sör Lionel’in elinin altındaki mermer bir sehpanın köşesinde duruyordu. Lionel onu alıp zenci kadına verdi, kadın çıktıktan sonra parmaklarında hâlâ yelpazeden kalan parfümün kokusu vardı.

Parfümün Lionel üzerinde büyüye benzer bir etkisi oldu. Sinir sistemi kalbine kadar tesir eden bir sarsıntıya uğradı ve içinin ürperdiğini hissetti. Bu Lavinia’nın en sevdiği parfümdü: Hindistan’da yetişen hoş kokulu bir bitkiden elde ediliyordu; Lavinia eskiden de kıyafetlerine ve eşyalarına bu kokuyu sürerdi. *Patchouli* adı verilen bu koku hatıralarla doluydu, aşkın ta kendisiydi; Lionel için âşık olduğu ilk kadın demekti. Başını dönmeye, kalbi hızla çarpmaya başladı; etrafı sanki bulutlarla kaplanmıştı ve bulutların arasında on altı yaşında, esmer, ince, hem canlı hem de tatlı bir genç kız, ilk aşkı, Yahudi kızı Lavinia belirliyordu. Gözünün önünden bir ceylan gibi, çalılar arasından süzülen, verimli çayırlar üzerinde gezen, siyah küçük atını bataklıklar üzerinde koşturan haliyle, Diana Vernon¹ gibi güleç, ateşli ve kaprisli haliyle ya da yemyeşil İrlanda’nın neşeli perileri gibi geçip gidiyordu.

Ancak kısa zaman sonra, tüm diğerlerini olduğu gibi bu aşkı da söndüren sıkıntılar aklına gelince, bir anlık zaafından dolayı utandı. Söz konusu romantik ve şiir dolu günlerden bu yana geçen sağduyuya dayalı on yıla dair kederli bir felsefi değerlendirme yaptıktan sonra geleceği, Miss Margaret suretinde şekillenen parlamentoda elde edeceği başarıları, parlak siyasi geleceğini ve Miss Margaret’in drahomasını düşünmeye başladı ve de bu-

1. İskoç romancı Walter Scott’ın *Rob Roy* adlı romanındaki kadın karakter. (Ç.N.)

nun ardından, ayakları yere basan bir sevgilinin ve toplumsal hayatta sorumluluk sahibi otuz yaşında bir erkeğin kuşkucu bakışlarıyla etrafı süzerek bulunduğu odayı arşınlamaya başladı.

Burası Pirene Kaplıcaları üzerinde yer alıyordu. Her kış evleri harap eden fırtınalar ve düşen çığlar nedeniyle her bahar mobilyalar ve dekorasyon yenileniyordu. Lavinia'nın kiralamış olduğu küçük ev masif mermerden yapılmıştı ve içi reçineli ahşaptan lambrilerle kaplıydı. Beyaza boyalı bu ahşap, mermer gibi parlak ve ferah bir görüntüye sahipti. Yerde halı olarak İspanya'da dokunmuş, alacalı renkli bir hasır kilim vardı. Nemli ay ışığı altında, gece esintisiyle kara dallarını sallayan çam ağaçlarının oynak gölgesi bembeyaz perdeler üzerine yansıyor. Zeytin ağacından yapılmış küçük ahşap vazolar en güzel dağ çiçekleriyle doluydu. Lavinia bu çiçekleri en ıssız vadilerden, en yüksek tepelerden kendi elleriyle toplamıştı: Ortaları parlak kırmızı renkte güzellavratotları, gök mavisi yaprakları olan zehirli kurtboğanlar, yaprakları ince ince oyulmuş beyaz ve pembe serçe otları, uçuk renkli çöven otları, tülbent gibi şeffaf ve kıvrımlı çançiçekleri, erguvan rengi kediotları; tüm bu çiçekler ıssızlığın ortasında vahşi kız çocukları gibi öyle körpe ve mis kokuluydular ki dağkeçileri aralarından geçerken onları soldurmaktan korkar ve gizemli kaynak suları onları incitmeden kayıtsız ve sessiz üzerlerinden akardı.

Doğrusunu söylemek gerekirse, bu beyaz ve güzel kokulu oda, farkında olmadan, bir buluşma yerini andırıyordu ama aynı zamanda da bakir ve saf bir aşk tapınağı havası vardı. Mumlar titrek bir aydınlık veriyordu; çiçekler ağırbaşlılıkla kendilerini ışığa kapatmıştı; mobilyaların üzerinde unutulmuş herhangi bir kadın kıyafeti, herhangi bir süs kalıntısı söz konusu değildi: Yalnızca şöminenin üzerinde bir demet solmuş menekşe ve sökük bir beyaz eldiven yan yana duruyordu. Lionel, kendisine hâkim ola-

mayarak eldiveni eline alıp buruşturdu. Bu sanki soğuk ve sarsıcı, son bir veda kucaklaşması gibiydi. Kokusu kaybolmuş çiçek demetini eline aldı, bir süre onu inceledi, çiçeklerde acı bir imanin izlerini gördü ve demeti birden uzağa fırlattı. Lavinia bu demeti, eski sevgilisinin şimdi aklına gelen çıkarıma varması amacıyla mı buraya koymuştu?

Lionel pencereye yaklaştı ve giderek daha fazla içine düştüğü bu ruh halinden doğa manzarasına bakarak sıyrılmak için perdeleri araladı. Manzara büyüleyiciydi. Kayaların üzerine kurulmuş olan ev, sivri sivri yontulmuş kayadan dev bir duvarın burcu gibi duruyordu, aşağıda Gave Nehri burcun ayaklarına çarpıyordu. Sağ tarafta bir çağlayan şiddetli bir gürültüyle akıyor, sol tarafta bir grup köknar ağacı uçurumdan aşağı sarkıyordu; öte yanda ayın aydınlattığı vadi belli belirsiz uzanmaktaydı. Bir kaya yarığında kendi kendine bitmiş kocaman bir yabani defne ağacının ıslıl ıslıl uzun yaprakları pencerenin yamacına dek uzanmıştı, yaprakları birbirine sürtten gece esintisi gizemli sözler fısıldar gibiydi.

Lionel manzaranın seyrine dalmışken içeri Lavinia girdi; Lionel rüzgârın ve çağlayanın gürültüsünden girdiğini duymadı. Lavinia uzun bir süre onun arkasında sessiz bekledi, muhtemelen kendisini toplamaya çalışıyor ve belki de kendi kendine orada duranın onca sevmiş olduğu adam olup olmadığını soruyordu zira maruz kaldığı bu duygusal ânın ve öngörülen durumun etkisiyle Lavinia bir düş gördüğünü zannediyordu. Bir zamanlar Sör Lionel'i her gördüğünde öfkeden ya da acıdan çıldırdığı o anları hatırlıyordu. Oysaki şimdi burada sakin, dingin ve belki de duygusuz bir halde duruyordu...

Lionel fark etmeden döndü ve onu gördü. Hazırlıksız yakalanmıştı, istemeden bir çığlık attı; ardından bu uygunsuz hareketinden utanarak ve karmakarışık duygular içinde Leydi Lavinia'yı düzgün ve kusursuz bir şekilde selamlamak için büyük bir çaba gösterdi.

Ancak tüm çabasına rağmen beklenmedik bir çalkantılı ruh hali, yenemediği bir huzursuzluk becerikli ve havai aklını felç etmişti, oysa bu akıl kibar ve uysaldı ve her zaman nezaket kurallarına uygun şekilde işlemeye ve tıpkı altın gibi, elden ele dolaşarak ilk ihtiyacı olanın kullanımına hazır olurdu. Ancak bu defa isyankâr akıl susuyor ve kendini kaybetmiş halde hayranlıkla Leydi Lavinia'yı seyrediyordu.

Gerçekte, onu bu denli güzel bulmayı beklemiyordu... Onu bıraktığında acılar içinde ve yıkılmıştı. O günlerde, Lavinia'nın yanakları gözyaşlarından solmuş ve kederden zayıflamıştı; gözlerinin ferî kaçmış, elleri kuru ve görüntüsü özensizdi. Yani zavallı Lavinia farkında olmadan çirkinleşmişti; üzüntünün bir kadının sadece yüreğini güzelleştirdiğinin ve erkeklerin çoğunun, tıpkı İtalyan yüksek seviyeli rahipler konsilinde olduğu gibi, kadınların bir ruhu olduğunu bile düşünmediğinin bilincinde değildi.

Şimdi Lavinia, ilk gençliklerinde yüreklerine onarılmaz yaralar almamış olan kadınların yüzlerine yansıyan ikinci bir güzellikle parlıyordu. Eskiden olduğu gibi hafif bronz tenli, çehresi biraz ciddi, ince ve solgun bir Portekiz kadınıydı ancak bakışı ve tavırları Fransız kadınlarına has o tatlılığa ve okşayıcı zarafete sahipti. Esmer teni dingin ve sağlam bir sağlığın yansıması olan kadifemsi bir yumuşaklıktaydı, ince beli gençliğin verdiği bir esneklik ve sağlık dolu bir çeviklik kazanmıştı, zamanında aşkı için fedakârca kestiği saçları şimdi düz ve pürüzsüz alınının üzerinden kalın bukleler halinde ihtişamla dökülüyordu, Hint tül kumaşından bir elbise giymişti ve saçlarına su kenarından toplanmış bir tutam beyaz funda takmıştı. Beyaz funda çiçeklerin en zarifidir; Lavinia'nın siyah saçlarında gezinen bu çiçekleri görenler onları canlı inci salkımları sanırdı. Bu sade kıyafet ve saçlar ince bir

zevkle yapılmıştı, bu zevke, kadının hünerli süslenme merakı ne kadar saklansa o kadar yansıyor.

Lavinia Lionel'e hiç bu kadar baştan çıkarıcı görünmemişti. Neredeyse ayaklarına kapanarak ondan af dileyecekti ama onun yüzünde gördüğü sakın gülümseme Lionel'i yeterince kederlendirerek bu görüşmeyi görüşme haysiyetini koruyarak sürdürmesini sağladı.

Uygun cümleleri bulamadığından, göğsünden özenle mühürlenmiş bir paket çıkararak masanın üzerine koydu ve, "Hanımefendi," dedi kendinden emin bir sesle, "gördüğünüz üzere bir köle gibi itaatkâr davrandım; bugünden itibaren özgürlüğümün bana geri verileceğine inanabilir miyim?"

"Bana sorarsanız Sör Lionel," diye yanıt verdi Lavinia sesinde melankolik bir neşeyle, "bu güne kadar özgürlüğünüz zincire vurulmuş değildi! Gerçekten de, tüm bu zaman boyunca sizi kafese mi kapatmıştım? Bundan gurur duymayacağımı itiraf etmeliyim."

"Ah hanımefendi! Tanrı aşkına, alay etmeyiniz! Ne kadar üzüntü verici bir an bu değil mi?"

"Bu çok eski bir gelenek," diye yanıt verdi Lavinia, "tüm aşk hikâyelerinin başına gelen ortak bir akıbet, kaçınılmaz bir durum. Eğer birbirimize yazdığımız zamanlarda tedbirli davranarak gelecekte mektuplarımızı karşılıklı olarak birbirimizin elinden çekip alacağımızı bilebilseydik... Ama bu hiç aklımıza gelmiyordu. Yirmi yaşında insan mektup yazarken ebedî duygularını ifade ettiğine dair derin bir inanç duyuyor: Tüm o sönen tutkuların bayağılaşmış sonlarını düşününce acıma duygusuyla gülümsüyor; ikimiz arasında yaşanan şeyin tek başına, insan doğasının bu ulu yasasına istisna teşkil edeceği düşüncesiyle gururlanıyor! Gençliğin yüceliğinden ve yanılsamalarından kaynaklanan ne asil bir hata, ne mutlu bir kendini beğenmişlik! Değil mi Lionel?"

Lionel sessiz ve şaşkın duruyordu. Lavinia'nın ağ-

zından dökülen bu kederli felsefi sözler ne kadar doğal gözükürse gözüksün ona korkunç bir yanlış anlama gibi görünüyordu çünkü onu daha önce hiç böyle görmemişti: Onu en son, hayatın tüm hatalarına körü körüne açık, tutkunun tüm fırtınalarına kendisini güvenle teslim eden zayıf bir çocuk olarak görmüştü ve onu acılar içinde yıkılmış bir şekilde terk ettiğinde, kendisini bu umutsuz duruma sokan kişiye ebedî bir bağlılıkla karşı çıkışını dinlemişti.

Ancak şimdi onu geçmişin tüm yanılsamalarının öldüğünü ilan ederken dinlemek çok korkunç ve acı vericiydi. Kendisine rağmen ayakları üzerinde durmayı başarmış ve kendi hayatının cenazesini kaldırmaktan gocunmayan bu kadının görüntüsü o derece hüznüldü ki Lionel bunu acı içinde seyrediyordu. Söyleyecek hiçbir söz bulamadı. Böyle bir durumda neler söylenmesi gerektiğini herkesten iyi bilirdi ancak Lavinia'nın kendisini öldürmesine yardım edecek cesareti yoktu.

Sıkıntı içinde, mektupların içinde olduğu paketi elleri arasında buruşturuyordu.

"Beni yeterince tanıyorsunuz," dedi Lavinia, "yani demek istiyorum ki bu eski bağlılıktan kalan kalıtları, artık sevmeyen kadınların yaptıkları gibi sırf ihtiyatlı davranmak için geri istemeyeceğimi bilecek kadar iyi hatırlıyorsunuzdur beni. Aklınızda böyle bir şüphe varsa, kendimi temize çıkarmak için, on yıldır bu mektupların sizin elinizde bulunduğunu ve bunları sizden istemeyi aklıma getirmemiş olduğumu size hatırlatmak isterim. Eğer bu kâğıtların varlığı başka bir kadının huzurunu bozmamış olsaydı böyle bir kararı asla almazdım..."

Lionel, Lavinia'ya dikkatle baktı ve Margaret Ellis'in düşüncesinin onda herhangi bir üzüntü ya da kedere neden olup olmadığına dair bir işaret aradı ancak kadının bakışlarında ya da sesinde en ufak bir değişiklik hissetmedi. Lavinia artık hiçbir şeyden etkilenmez görünüyordu.

Kendi kendine, “Bu kadın bir pırlantaya mı yoksa bir buzula mı dönüşmüş?” diye sordu.

“Çok cömertsiniz,” dedi minnet ve ironi karışımı bir tonlamayla, “eğer tek amacınız buysa.”

“Başka ne olabilir ki Sör Lionel? Söyler misiniz lütfen?”

“Eğer cömertliğinize inanmamış olsaydım hanımefendi (ki Tanrı korusun!), bu mektupları ve bu resmi geri almayı arzulamanızın kişisel nedenlerden kaynaklandığını varsayabilirdim.”

“Bu durumda aklım başıma biraz geç gelmiş olurdu,” diye yanıt verdi Lavinia. “Şüphesiz size (sizin ifade-nizle) *kişisel nedenlere* sahip olana kadar beklemiş olduğumu söyleseydim çok pişman olurdunuz değil mi?”

“Hanımefendi, beni çok mahcup ediyorsunuz,” dedi Lionel ve bu sözler ağzından rahatça döküldü zira yeniden kendine gelmişti. Kendisini serzenişlere hazırlamıştı, saldırmaya hazırlanmıştı ancak böyle bir şansı olmadı, düşman aniden pozisyon değiştirdi.

“Haydi ama sevgili Lionel,” dedi Lavinia, onda daha önce hiç görmediği iyilik dolu bir bakışla gülümseyerek –Lionel onu hep tutku dolu bir kadın olarak tanımıştı–, “durumdan istifade etmeye çalıştığımı zannetmeyin. Yaşım ilerledikçe aklım da yerine geldi ve bana karşı işlediğiniz hiçbir suç olmadığını çok zaman önce anladım. Asıl suçlu bendim, kendime karşı, topluma karşı, belki de size karşı zira bizim gibi çok genç iki âşık arasında erkeğe yön gösteren kadın olmalıydı. Kadın yanlış ve imkânsız bir kadere doğru erkeği yolundan saptırmak yerine, onu kendisine doğru çekmeli, gerçek dünyada kalmasını sağlamalıydı. Ben bu konuda başarılı olamadım; sizin karşınıza binlerce zorluk çıkardım, istemeden de olsa, tedbirsizlikten, sizin peşinizi bırakmayan kınama nidalarının nedeni oldum, inkâr ettiğim ama kendime rağmen içimde size karşı biriken intikamların hayatınızı mahvettiğini kor-

kunç bir üzüntüyle gördüm, gençliğinizin ıstırapı, erkekliğinizin laneti oldu. Beni bağışlayın lütfen, size yaptığım kötülüklerin bedelini ödedim.”

Lionel gittikçe daha fazla şaşırıyordu. Buraya, istemeden bir suçlu gibi sanık sandalyesine oturtulacağını düşünerek gelmişti, oysa kendisinden tevazuyla bağışlanma dilenen bir hâkim gibi muamele görüyordu. Lionel doğuştan asil kalpliydi, onun kalbini solduran hayatın geçici hevesleriydi. Leydi Lavinia’nın cömertliği onda hiç hazırlıklı olmadığı yoğunlukta bir yürek sızlaması uyanırdı. Kendisinde uyanan bu güzel kişiliğin büyüüne kapılarak diz çöktü ve boynunu büktü.

“Sizi hiç anlamamışım hanımefendi,” dedi bambaşka bir sesle, “değerinizi hiç bilememişim, size layık değilmişim, bundan utanıyorum.”

“Böyle konuşmayın,” diye yanıtladı Lavinia onu ayağa kaldırmak için elini uzatarak. “Beni tanıdığınızda bugün olduğum insan değildim. Eğer geçmiş yeniden yaşanabilseydi, eğer bugün sizin gibi toplumda iyi konuma sahip bir erkeğin hürmetini kazanabilseydim...”

“İkiyüzlü!” diye düşündü Lionel. “Kont Morangy gibi soylu beylerin en gözdesinin hayranlığına sahip!”

“Sevilen bir adamın,” diye devam etti Lavinia alçakgönüllülükle, “cemiyet hayatı konusunda kararlar alabilecek durumda olsaydım, onu mahvetmeye çalışmak yerine mutluluğuna mutluluk katmaya çalışırdım...”

“Bu bir teklif mi?” diye kendi kendine sordu Lionel, şaşkındı.

Ve bu şaşkınlık içerisinde Lavinia’nın elini şevkle dudaklarına götürdü. Bunu yaparken gözlerini, dikkate değer biçimde beyaz ve zarif bu ele çevirdi. Kadınların ilkgençliğinde elleri genellikle kırmızı ve şişik olur; zamanla eller beyazlar, uzar ve ölçüleri daha hoş hale gelir.

Lionel kadına baktıkça, onu dinledikçe onda sonra-

dan belirmiş yeni kusursuz nitelikler keşfediyor ve şaşkınlığı artıyordu. Diğer şeylerin yanı sıra, artık İngilizceyi mükemmel, katıksız bir aksanla konuşuyordu; eskiden Lionel'in acımasızca alay ettiği yabancı aksanından ve yanlış kullandığı kelimelerden geriye telaffuzuna ve cümlelerine hoş ve zarif bir özgünlük katacak kadar kalmıştı. Ruhunun derinliklerinde belki de karakterinin gururlu ve biraz da vahşi yönleri toplanmıştı ancak dış görünüşünde bunlardan eser yoktu. Eskiden olduğundan daha az köşeli, daha az çıkıntılı ve belki de daha az şairaneydi ama Lionel'in gözüne şimdi çok daha çekici görünüyordu, onun düşüncesine ve cemiyete göre çok daha iyiydi.

Ne diyeyim ki? Bir saatlik görüşmenin sonunda Lionel, Lavinia'yla arasına giren on yılı unutmuştu ya da daha doğrusu tüm hayatını unutmuştu, kendisini yepyeni bir kadının, ilk kez sevdiği bir kadının yanında zanne diyordu zira geçmiş ona acılı, kıskanç, talepkâr Lavinia'yı hatırlatıyordu, bilhassa Lionel'i kendi gözünde suçlu gösteriyordu; Lavinia ise hatıraların onun için ne kadar can sıkıcı olduğunu bildiğinden, onlara dikkatle değinme inceliğini gösteriyordu.

Birbirlerine ayrılmalarından beri geçen seneler boyunca hayatlarında neler olduğunu anlattılar. Lavinia bir kardeş tarafsızlığıyla Lionel'e yeni aşkları hakkında sorular soruyordu; Miss Ellis'in güzelliğini övüyor, ilgi ve iyi niyetle, kadının karakteri ve böyle bir birlikteliğin eski arkadaşına getireceği avantajlar konusunda bilgi ediniyordu. Kendisi de, biraz kırgın ama dokunaklı ve incelikli bir havada, yolculuklarını, arkadaşlıklarını, yaşlı bir lordla yaptığı evliliği, dul kalışını, servetini ve özgürlüğünü şimdi nasıl değerlendirdiğini anlatıyordu. Söylediği her şeyde, her ne kadar sağduyunun hakkını teslim etse de, bir miktar ironi mevcuttu; sağduyunun buyurganlığına karşı duyulan gizli bir keder, alaycı üslubunun altında kendini hissettiriyordu. Bununla birlikte, erken yaşta ha-

rap olmuş bu ruha merhamet ve bağışlayıcılık hâkimdi ve bu duygular ruhuna, onu tüm diğerlerinden üstün kılan bir şey katıyordu.

Bir saatten fazla olmuştu. Lionel zamanın farkında değildi; bu yeni edindiği hissiyata, yıpranmış kalplere has apansız ve geçici bir şevkle teslim olmuştu. Tüm dolaylı yollara başvurarak konuşmayı canlandırmaya ve Lavinia'yı kalbinde gerçekten neler olduğu konusunda konuşturmaya çalışıyordu ancak çabaları boşunaydı: Kadın ondan çok daha kıvrak ve ustaydı. Tam kadının ruhundan bir teli yakaladığını düşündüğü anda elindeki bir saç telinden ibaret olduğunu görüyordu. Tinsel varlığa ulaştığını zannediyor ve tahlil etmek için ona sıkıca yapışıyordu ancak bu hayal de elinden kayıp gidiyor ve tıpkı bir nefes gibi havaya karışıp kayboluyordu.

Birden kapıya güçlü bir şekilde vuruldu, tüm sesleri bastıran çağlayanın sesi yüzünden ilk vurulduğunda duyulmamıştı ve şimdi kapı sabırsızca dövülüyordu. Leydi Lavinia ürperdi.

"Bu beni çağırmaya gelen Henry'dir," dedi Sör Lionel. "Yalnız, bana birkaç dakikanızı daha ayırabilir misiniz, ona beklemesini söyleyeceğim. Bu lütfu bana bahşeder misiniz hanımefendi?"

Lionel inatçı bir şekilde yalvarmaya hazırlanıyordu ki içeriye telaşla Pepa girdi.

"Kont Morangy ısrarla girmek istiyor," dedi hanımına Portekizce olarak. "Burada... Kimseyi dinlemiyor.."

"Aman Tanrım!" diye İngilizce bağırdı Lavinia temiz yüreklilikle. "Ne kadar da kıskanç! Şimdi sizi ne yapacağım ben Lionel?"

Lionel yıldırım çarpmış gibiydi.

"İçeri alın," dedi Lavinia kalfa kadına heyecanla. Sör Lionel'e dönerek, "Siz de," dedi, "balkona çıkın. Dışarıda hava çok güzel, balkonda beş dakika bekleyerek bana büyük bir iyilik yapabilirsiniz."

Ve onu hızlıca balkona doğru itti. Ardından da yere kadar uzanan perdeyi çekti ve içeri girmekte olan konta dönerek, “Bu kadar gürültü yapmanızın nedeni nedir?” diye seslendi rahat bir edayla. “Bu tam anlamıyla bir baskın.”

“Ah! Özür dilerim hanımefendi!” diye bağırdı Kont Morangy diz çökerek. “Sizden af diliyorum. Balodan Pepa’yla aniden ayrıldığınızı görünce hastalandınız zannettim. Son günlerde biraz keyifsizdiniz; çok endişelendim! Aman Tanrım! Bağışlayın beni Lavinia, ben bir şaşkınım, deliyim... ama sizi o kadar seviyorum ki, artık ne yaptığımı bilmiyorum...”

Kont konuştuğu sırada Lionel şaşkınlığından sıyrılmış, şiddetli bir öfkeye kapılmaya başlamıştı.

“Ne densiz bir kadın!” diye düşündü. “Sevgilisiyle baş başa bir konuşmayı seyretmemi isteme cüretini gösteriyor! Yoksa bu bana karşı planlanmış bir intikam oyununu mu? Ya da kasıtlı yapılmış bir hakaret mi? Bu nasıl bir delilik! Buna infialle tepki gösterirsem başarıya ulaşmış olur... Görelim bakalım! Bu aşk sahnesini gerçek bir filozof gibi soğukkanlılıkla izleyelim...”

Pencerenin aralık kalan kısmına doğru yaklaştı ve kırbacının ucuyla iki perdenin birleştiği aralığı biraz daha genişletmeye çalıştı. Böylece içeriye hem görebiliyor hem de duyabiliyordu.

Kont Morangy Fransa’nın en yakışıklı erkeklerinden biriydi; sarışın, iri yapılı, anlamlı olmaktan çok dikkat çekici bir çehreye sahip, güzel kıvrıkcık saçlı ve tepeden tırnağa bir *dandy* idi. Yumuşak ve kadifemsi bir sesi vardı. Biraz peltek konuşuyordu. Kocaman gözleri vardı ancak parıltıdan yoksundu, dudakları ince ve alaycıydı, elleri kadınlarınki gibi beyazdı ve ayağındaki ayakkabıların mükemmelliğini sözle anlatmak zordu. Lionel’in gözünde kont, karşısında mücadele etmesi korkunç derecede zor bir rakipti; öte yandan favorilerinden ayak parmaklarına kadar, kendisine layık bir hasımdı.

Kont Fransızca konuşuyordu, Lavinia da aynı dilde cevap veriyordu; Fransızcası da İngilizcesi kadar iyiydi. Lavinia'nın yeni bir hüneri daha! Lavinia, bu yakışıklı *kırmızı topuklunun*¹ yavan sözlerini özel bir ilgiyle dinliyordu. Kont, Lionel'e zarafet ve adap kurallarını aşar gibi görünen iki-üç tutkulu cümle sarf etti. Lavinia bunlara hiç sinirlenmedi; gülümsemesinde hafif bir alaycılığın izleri dahi yoktu. Kontu, baloya birlikte dönmelerinin yakışık almayacağını ileri sürerek kendisinden önce dönmeye ikna etmeye çalışıyordu. Ancak kont ona kapıya kadar eşlik etmek konusunda ısrar ediyordu; kendisinin ise baloya ondan on beş dakika sonra gireceğini temin ediyordu. Bir yandan konuşurken bir yandan da Leydi Blake'in ellerini avuçlarının içine almıştı; Lavinia da ellerini ona tembel ve sinir bozucu bir vurdumduymazlıkla bırakmıştı.

Sör Lionel sabırsızlanmaya başlamıştı.

"Çok aptalım," dedi sonunda kendi kendine. "Bu aldatmacaya katlanıyorum, halbuki buradan çıkıp..."

Balkonun ucuna kadar yürüdü. Ancak balkonun etrafı kapalıydı ve aşağıda patikaya pek de benzemeyen, kayalardan oluşan bir saçak uzanıyordu. Buna rağmen Lionel cesaretle korkuluğun üzerinden atlayarak bu saçığın üzerinde birkaç adım ilerledi ancak çok gitmeden durmak zorunda kaldı: Kayalardan oluşan saçak çağlayanın başladığı yerde aniden son buluyordu, bir dağkeçisi bile buradan bir adım ileri gitmeye cesaret etmezdi. Aynı anda gökyüzünün tepesine çıkmış olan ay ortalığı aydınlatarak Lionel'e uçurumun dibini gösterdi, aralarında sadece birkaç santimlik bir kaya duruyordu. Lionel baş dönmesinden kurtulmak için gözlerini kapatmak zorunda kaldı ve güçlkle balkona geri döndü. Sonunda kor-

1. Eskiden Fransız sarayındaki soyluların kırmızı topuklu ayakkabılar giymesinden kaynaklanan, soylular için kullanılan bir tabir. (Ç.N.)

kuluğu yeniden aşp, uçurumla arasına bu cılız engelin girdiğinden emin olduktan sonra kendisini en mutlu erkeklerden biri addetti; rakibinin zaferine karşılık kendisine, sonunda ulaştığı bu sığınak kalıyordu. Dolayısıyla, Kont Morangy'nin duygusal tiradını dinlemekten başka çare yoktu.

“Hanımefendi,” diyordu kont, “beni çok uzun zamandır oyalıyorsunuz. Sizi ne kadar sevdiğimi bilmiyor olamazsınız ama bana sanki bir gün içinde başlayıp biten o geçici gönül eğlencelerinden biri söz konusuymuş gibi davrandığınız için çok acımasızsınız. Size duyduğum aşk bir ömür boyu sürecek duygulardan ve eğer size hayatımı adamak için ant içmek istememi kabul etmezseniz, hanımefendi, göreceksiniz ki bir cemiyet adamı görgü kurallarına olan tüm saygısını yitirebilir ve kendisini aklın o soğuk sarayına kapatabilir. Ah! Lütfen beni umutsuzluk içinde bırakmayın ya da bunun sonuçlarına katlanın.”

“Yani kesin olarak fikrimi söylememi mi istiyorsunuz?” diye yanıtladı Lavinia. “Tamam o zaman! Bunu yapacağım. Benim hikâyemi biliyor musunuz beyefendi?”

“Evet hanımefendi, her şeyi biliyorum; erkeklerin en alçağı olarak gördüğüm bir zavallının sizi yakışsızca aldattığını ve terk ettiğini biliyorum. Sizin talihsizliğinizin ilham verdiği merhamet duygusu bana daha bir şevk veriyor. Yalnızca yüce ruhlar, erkeklerin ve düşüncelerin kurbanı olmaya mahkûmdurlar.”

“O halde beyefendi,” diye devam etti Lavinia, “kaderimin bana yaşattıklarından dersler çıkarmayı başardığımı da bilin; biliniz ki bugün kendimi başkasının kine karşı olduğu kadar kendi kalbime karşı da koruyorum. Verdikleri sözleri tutma iradesinin her zaman erkeklerin kendi elinde olmadığını ve bir şeyi elde eder etmez kötüye kullandıklarını biliyorum. Dolayısıyla beyefendi, beni yumuşatabileceğinizi ummayın. Eğer söylediklerinizde ciddiyseniz, işte cevabım: Ben artık dokunulma-

zım. Bir gençlik hatası yüzünden sürekli kara çalınan bu kadın artık iffetten çok daha sağlam bir duvarla kendisini koruyor: Kuşku.”

“Ah, hanımefendi! Demek ki söylediklerimi hiç dinlemiyorsunuz,” diye haykırdı kont dizlerinin üzerine çökerek. “Eğer sizin başınıza gelen talihsizliklerden yola çıkarak gururunuzun el vermeyeceği fedakârlıklar beklemek gibi bir düşünceye kapıldıysam Tanrı benim belamı versin...”

“Gerçekten de hiç aklınıza gelmediğine emin misiniz?” dedi Lavinia o hüzünlü gülümsemesiyle.

“Peki o zaman, dürüst olacağım, “dedi Kont Morangy soylu beyefendi *üslubunun* tamamen kaybolduğu sesine bir gerçeklik tonu vererek. “Belki de sizi tanımadan önce, şimdi pişmanlıkla reddettiğim böyle bir düşünceye kapılmış olabilirim. Lavinia, sizin karşınızda yapmacık davranmak mümkün değil: Siz iradeye boyun eğdirirsiniz, kurnazlığı telef edersiniz, saygıya hükmedersiniz. Ah! Sizin nasıl biri olduğunuzu öğrendiğimden beri, emin olun ki hayranlığım hep size layık oldu. Beni dinleyin hanımefendi, izin verin de hayatımın sonunu sizin ayaklarınızın dibinde bekleyeyim. Tüm geleceğimi size hiç bozulmayacak bir yeminle adamak istiyorum. Sizin ayaklarınıza serdiğim, size tapan bir ruh ve yalnız sizin için çarpan bir kalbin yanı sıra, inanıyorum ki şerefli bir isim ve sizin de bildiğiniz gibi gayet önemsedğim kayda değer bir servet.”

“Yani bana gerçekten bir evlilik mi teklif ediyorsunuz?” dedi Lavinia konta aşağılayıcı bir hayret ifadesine başvurmadan. “O zaman beyefendi, size bu bağlılık ve saygı ifadesi için teşekkür ediyorum.”

Ve Lavinia içtenlikle elini uzattı.

“Tanrı’ya şükür! Kabul etti!” diye bağırdı kont bu eli öpücüklere boğarken.

“Hayır beyefendi,” dedi Lavinia, “sizden düşünmek için zaman istiyorum.”

“Heyhat! Peki ümit etmeli miyim?”

“Bilmiyorum ama emin olun ki size müteşekkirim. Hoşça kalın. Baloya dönün, rica ediyorum. Ben de kısa süre sonra geleceğim.”

Kont, Lavinia'nın şalının ucuna tutkuyla bir öpücük kondurdu ve çıktı. Kapıyı ardından kapar kapamaz Lionel perdeyi sonuna kadar açarak Leydi Blake'ten içeri girmek için izin almayı bekledi. Ancak Leydi Blake sırtı pencereye dönük bir şekilde divanın üzerinde oturuyordu. Lionel karşısına denk gelen aynada onun yüzünün yansımalarına baktı. Gözleri parkenin üzerinde sabitlenmişti, düşünceli ve donuk bir hali vardı. Derin düşüncelere dalmış, Lionel'i tamamen unutmuştu, Lionel odanın ortasına doğru atladığında bu dalgınlığını saflıkla ele veren bir çığlık attı.

Lionel'in sinirden rengi atmıştı ama kendini tuttu.

“Takdir edersiniz ki hanımefendi,” diye seslendi, “yeni duygusal ilişkinize saygı gösterdim. Şahsıma, belki de kasten yöneltilen küfürleri duydum, saklandığım yerde tepki vermeden kalabilmek için büyük çaba sarf etmem gerekti.”

“Kasıtlı olarak mı?” diye tekrarladı Lavinia, sert bakışlarını onun üzerine dikerek. “Hakkımda ne cüretle böyle şeyler düşünürsünüz beyefendi? Eğer düşünceleriniz bu şekildeyse, çıkınız!”

“Hayır, hayır, böyle düşünmüyorum,” dedi Lionel ona doğru yürüyüp heyecanla kolunu tutarak. “Ne söylediğime bakmayın siz. Allak bullak oldum... Beni böyle bir sahnenin tanığı yaparken, sağduyulu davranacağıma fazlasıyla güvenmiş olmalısınız.”

“Sağduyunuza mı Lionel? Bundan neyi kastettiğinizi anlamıyorum. Sizin kayıtsızlığınıza güvendiğimi söylemek istiyorsunuz herhalde?”

“Benimle dilediğiniz kadar alay edebilir, acımasız

olabilir, beni ayaklarınızın altında çiğneyebilirsiniz! Buna hakkınız var... Fakat ben çok bahtsızım!..”

Lionel çok etkilenmişti. Lavinia onun bir tiyatro oynadığını düşündü ya da düşünürmüş gibi göründü.

“Bitirelim artık,” dedi ayağa kalkarken. “Kont Morangy’ye verdiğimi duyduğunuz yanıtlardan kendinize de pay çıkarmalıydınız; bununla birlikte, bu adamın aşkı onurumu incitmiyor... Elveda Lionel. Sonsuza dek ayrılalım ama aramızda acı duygular kalsın. İşte mektuplarınız ve resminiz... Lütfen, elimi bırakın, baloya geri dönmem gerek.”

“Geri dönmeniz ve Kont Morangy’yle dans etmeniz gerekiyor değil mi?” dedi Lionel. Aynı anda resmini öfkeyle yere attı ve topuklarıyla ezdi.

“Beni dinleyin,” dedi Lavinia, biraz rengi atmıştı ama sakindi. “Kont Morangy bana toplumda bir mevki ve saygınlığımı fazlasıyla geri kazandırmayı vaat ediyor. Yaşlı bir lordla yaptığım evlilik, terk edilmiş bir kadın olarak üzerimde asılı kalan acımasız lekeyi silmeye hiçbir zaman yetmedi. Bilindiği gibi, yaşlı bir adam her zaman kendi sunduğundan fazlasını elde eder. Fakat genç, zengin, asil, kadınlar tarafından sevilen, arzulanan bir genç adam... farklı olur! Bu teklif değerlendirilmeyi hak ediyor Lionel ve ben de şimdiye kadar kontu idare etmiş olmaktan memnunum. Uzun zamandır niyetinde dürüst olduğunu tahmin ediyordum.”

“Ah siz kadınlar! Boş hevesleriniz hiçbir zaman son bulmuyor!” diye bağırdı Lionel onun arkasından küskün bir halde.

Handa Henry’yle buluşacaktı. Arkadaşı onu sabırsızlıkla bekliyordu.

“Lanet olsun Lionel!” diye haykırdı Henry. “Üzengilerin üzerinde sizi tam bir saattir bekliyorum. Böyle bir görüşme için iki saat! Yapmayın! Haydi, yola koyulalım! Bana yolda anlatırsınız.”

“İyi akşamlar Henry. Gidin, Miss Margaret’e, benim yerime yatağımda uyuyan yastığın durumunun çok kötü olduğunu söyleyin. Ben burada kalıyorum.”

“Aman Tanrım! Neler işitiyorum!” diye bağırdı Henry. “Luchon’a gitmek istemiyor musunuz?”

“Başka zaman giderim; şimdi burada kalıyorum.”

“Ama bu imkânsız! Hayal görüyorsunuz. Leydi Blake’le aranız düzeldi mi ki?”

“Bildiğim kadarıyla hayır; tam tersi! Fakat ben çok yorgunum, içimde bir sıkıntı var, üzerimde bir kırıklık var. Kalıyorum.”

Henry şaşkınlıktan küçük dilini yutmuştu. Lionel’i yerinden kıpırdatmak için epey dil döktü ancak başarılı olamayınca atından inerek dizginleri seyise uzattı.

“Peki o zaman, öyleyse ben de kalıyorum,” diye bağırdı. “Bu iş bana o kadar eğlenceli göründü ki sonuna kadar buna tanıklık etmek istiyorum. Bagnères’deki aşkların ve uzun yolculuk projelerinin canı cehenneme! Benim asil arkadaşım Sör Lionel Bridgemont bana seyirlik bir tiyatro sunuyor; ben de onun dramının devamlı ve meraklı bir seyircisi olacağım.”

Lionel başındaki bu düşüncesiz ve alaycı gözetmen-den kurtulmak için her şeyini feda etmeye hazırdı ancak bu imkânsız görünüyordu.

“Mademki beni izlemekte kararlısınız,” dedi, “haberiniz olsun, baloya gidiyorum.”

“Baloya mı? Öyle olsun. Dans etmek iç sıkıntısına ve kırıklığa çok iyi gelir.”

Lavinia Kont Morangy’yle dans ediyordu. Lionel onu daha önce hiç dans ederken görmemişti. İngiltere’ye ilk geldiğinde Lavinia yalnız bolero¹ yapmasını biliyordu ve onu da Büyük Britanya’nın ağırbaşlı havası içinde yapmaya hiçbir zaman cesaret edememişti. O günden beri,

1. İspanya’da 18. yüzyılda ortaya çıkmış bir dans türü. (Ç.N.)

bizim salon danslarımızı öğrenmişti ve bu danslara İngiliz ahlakçılığının yansımalarıyla yumuşatılmış İspanyollara özgü şehvetli bir zarafet katıyordu. Onu dans ederken seyretmek için insanlar sıraların üzerine çıkıyordu. Kont Morangy muzaffer görünüyordu. Lionel kalabalığın içinde kaybolmuştu.

Erkeklerin kalbi ne kadar da geçici heveslerle dolu! Lionel uzun bir zaman kendi aşkına hapsolmuş ve onun etkisinden kurtulamamış olan kadını, bir zamanlar sadece kendisine ait olan, kimsenin onun kollarından almaya cesaret edemeyeceği kadını şimdi özgür ve gururlu, çevresinde saygı uyandıran, etrafındakilerin bakışlarından ya intikam ya da geçmişini telafi ettiğini düşündüğü okunan bu kadını acıyla seyrediyordu. Lavinia kontun ilgisinin bir an dağılmasından yararlanarak yerine döndüğünde, Lionel ustalıkla yanına süzüldü ve yelpazesini düşürdüğü yerden aldı. Lavinia onu orada görmeyi hiç beklemiyordu. İstemeden hafif bir çılgılık attı, beti benzi soldu.

“Aman Tanrım!” dedi. “Sizi Bagnères yolunda zannediyordum.”

“Merak etmeyin hanımefendi,” dedi Lionel kısık sesle, “Kont Morangy’nin yanında saygınlığınızı tehlikeye atacak bir şey yapmayacağım.”

Ancak bu sözünü fazla tutamadı ve çok geçmeden onu dansa kaldırmak için geri döndü.

Lavinia kabul etti.

“Kont Morangy’nin de iznini almam gerekmez mi?” diye sordu Lionel.

Balo sabaha kadar sürdü. Lavinia orada kaldığı süreçte balonun devam edeceğinden emindi. Gece ilerledikçe eğlencenin giderek kargaşa halini almasından yararlanan Lionel onunla sık sık sohbet edebildi. Sonunda gece Lionel’in başını döndürerek son buldu. Leydi Blake’in güzelliğiyle sarhoş, kontun yarattığı rekabetle uyarılmış, her dakika Lavinia’yla kendisi arasına giren kalabalığın

ilgisinden rahatsız olan Lionel, sönmüş olan tutkusunu yeniden alevlendirmek için tüm gücüyle uğraşmıştı ve izzetinefsi onu öyle bir yakaladı ki balodan çıktığında akıl almaz bir hezeyan içindeydi.

Uyumak için boşuna uğraştı. Balodaki tüm kadınlara kur yapmış ve sürekli dans etmiş olan Henry bütün gece horlamıştı. Uyanır uyanmaz gözlerini ovuşturarak şöyle dedi:

“Tanrım, Lionel! Dostum, kuzenimle aranızın yeniden düzelmesi ne kadar dokunaklı bir hikâye, ancak beni kandıracağınızı zannetmeyin, artık sırrınızı biliyorum. Balo salonuna girdiğimizde Lavinia üzüntülü görünüyordu ve dalgın dalgın dans ediyordu, sizi görür görmez canlandı, yüzüne bir aydınlık geldi. Vals yaparken, siz onu kalabalığın ortasında bir tüy gibi havalara kaldırırken ışıklar saçıyordu. Ne kadar şanslısınız Lionel! Luc-hon’da güzel bir nişanlı, harika bir drahoma, Saint-Sauveur’de güzel bir metres ve harika bir zafer!”

“Gevezelik etmeyin, beni rahat bırakın!” diye tersledi Lionel.

İlk giyinen Henry oldu. Neler olduğunu öğrenmek için dışarı çıktı ve kısa süre sonra geri dönerek her zamanki gibi merdivenlerde bir patırtı kopardı.

“Heyhat, Henry!” dedi arkadaşı. “Bu soluk soluğa nefesiniz ve paniklemiş hareketleriniz hiç bitmeyecek mi? Sanki her seferinde av tavşanının arkasından koşuyor gibisiniz ve karşınızdaki insanı da av köpeği yerine koyuyorsunuz.”

“Atlara! Atlara!” diye bağırdı Henry. “Leydi Lavinia Blake atına binmiş; Başka on genç, çılgın kadın ve saymadığım kadar çapkın gençle beraber Gèdres’e doğru yola çıkıyor, başlarında da Kont Morangy var... Bu tabii Lavinia’nın aklında da bir tek Kont Motangy var demek değil, anladınız değil mi?”

“Sessizlik, *palyaço*!” diye bağırdı Lionel. “Evet, atımıza atlayalım ve gidelim!”

Atlı kalabalık onlara göre epey ilerideydi. Gèdres yolu dik bir patikaydı, kayaların içine oyulmuş bir merdiven gibi uçurumun kenarından ilerliyordu, atlar için pek çok zorluk, yolcular için binlerce gerçek tehlike barındırıyordu. Lionel atını dörtmala sürdü. Henry onun delirdiğini düşündü ancak arkada kalmanın şerefine yakışmayacağını düşünerek o da Lionel’i izledi. Atlı kalabalığa yetişmeleri olağanüstü bir olay yarattı. Lavinia korkunç bir uçurumun kenarında at koşturan bu iki şaşkınlı görünce irkildi. Bunların Lionel ve kuzeni olduğunu anlayınca rengi attı ve atından düşecek gibi oldu. Bu durum Kont Morangy’nin dikkatini çekti ve Lavinia’yı göz hapsine aldı. Kıskanmıştı.

Bu Lionel’i daha da kamçıladı. Tüm gün boyunca ısrarla Lavinia’nın kendisine bakmasını sağlamaya çalıştı. Onunla konuşmanın güçlüğü, yolculuğun verdiği huzursuzluk, içinden geçtikleri olağanüstü manzaranın yarattığı duygular, Leydi Blake’in ustaca ama her daim hoş olan direnişi, atını sürme becerisi, cesareti, zarafeti, duygularını ifade ederkenki şairane ama her daim doğal tarzı, tüm bunlar sonunda Sör Lionel’in kanını kaynattı. İki inatçı âşık arasında kalmış ve her ikisine de eşit davranmaya çalışan bu zavallı kadın için çok yorucu bir gün oldu. Aynı zamanda, kendisi ve hayranları arasında mekik dokuyan neşeli kuzenini ve onun deliliklerini de minnetle karşılıyordu.

Gece inerken gökyüzü bulutlarla kaplanmıştı. Büyük bir fırtına geliyordu. Atlı grup hızlandı ancak fırtına patlak verdiğinde Saint-Sauveur’e hâlâ birkaç kilometre uzaklıktaydılar. Her yer zifiri karanlıktı: Atlar ürktü, Kont Morangy’nin atı onu uzaklara götürdü. Küçük topluluk dağıldı, onlara yaya olarak eşlik eden rehberlerin, bunca neşeli başlamış olan bir günün kötü kazalarla üzücü bir

şekilde sonlanmasını engellemek için çok çaba sarf etmesi gerekti.

Lionel de karanlığın içinde kaybolmuştu ve birlikte uçuşuma yuvarlanma korkusuyla atını dizginlerinden çekerek ilerlemek zorundaydı ancak kendisini çok daha büyük bir korku sarmıştı. Tüm çabalarına rağmen Lavinia'yı kaybetmişti ve on beş dakikadır sinirleri gerilmiş vaziyette onu arıyordu, tam o sırada bir şimşek çakarak yolun biraz yukarısında bir kayanın üzerine oturmuş bir kadını aydınlattı. Durdu ve kulak kabarttı, Leydi Blake'in sesini tanımıştı fakat kadının yanında bir erkek vardı; bu Kont Morangy'den başkası olamazdı. Lionel içinden bir beddua savurdu ve en azından rakibinin saadetine son vermeye karar vererek zorlukla çiftin olduğu yere doğru ilerledi.

Kadının yanındakinin kuzeni Henry olduğunu anlaşıncaya ne kadar da sevindi! Kuzen iyi ve tasasız bir arkadaş olarak hem yerini ona verdi hem de atlara bakmak için oradan uzaklaştı.

Dağlarda fırtınanın sesinden daha güzel ve daha heybetli bir şey yoktur. Gök gürültüsünün muhteşem sesi uçuşumdan aşağı tekrarlanarak yankılanıyordu; uzun çam ağaçları ormanını kamçılaman ve ağaçları tıpkı insan kıyafetleri gibi dik kayalıkların üzerine yatıran rüzgâr, boğazlara da dalıyor ve buralarda tiz ve tekdüze hıçkırık gibi sesler çıkarıyordu. Lavinia bu heybetli gösteriyi seyre dalmış, çalkantılar içindeki dağdan gelen binlerce gürültüyü dinliyor ve yeni bir şimşegin çakarak manzarayı mavi ışıqla aydınlatmasını bekliyordu. Şimşegin aydınlığıyla, birkaç saniye önce kuzeninin oturduğu yanı başındaki yerde Sör Lionel'in olduğunu görünce yerinden sıçradı. Lionel onun fırtınadan korktuğunu zannederek güven vermek için elini tuttu. Başka bir şimşek, dirseğini dizine dayamış ve eli altında, büyülenmiş bir şekilde her şeyin birbirine girdiği bu tabloyu seyreden Lavinia'yı

Lionel'in gözlerinin önüne sermişti. "Ah! Aman Tanrım! Ne kadar da güzel!" dedi Lavinia. "Bu mavi aydınlık hem parlak hem de yumuşak! Hiç kaya yarıklarının yakut gibi parladığını görmüş müydünüz? Ya şu kefenleriyle ayağa kalkan hayaletler gibi görünen uzaktaki buzul tepelerinin kurşuni rengini? Aniden karanlık aydınlığa ve aydınlık karanlığa dönüşürken, bu dağların sanki sarsılarak yıkılacakmış gibi, her şeyin hareket ediyormuş, ayağa kalkıyormuş gibi görüldüğünü fark etmiş miydiniz?"

"Ben burada sizden başka bir şey görmüyorum," dedi Lionel güçlkle. "Tek duyduğum sizin sesiniz, soluduğum havada yalnızca sizin nefesiniz var, tek hissettiğim sizin yanı başınızda olmanın verdiği duygu. Sizi çılgınca sevdiğimin farkında mısınız? Tabii ki farkındasınız, bugün bunu iyice gördünüz ve belki de bunu arzuladınız. Peki! Öyleyse siz kazandınız. Ayaklarınıza kapanıyorum, alnımı yere sürerek sizden beni affetmenizi ve geçmişî unutmanızı diliyorum; sizden geleceğı istiyorum, ah! Sizden bunu tutkuyla istiyorum ve Lavinia, bana bunu bahşetmeniz gerekecek, zira sizi şiddetle arzuluyorum ve sizin üzerinizde haklarım var..."

"Haklarınız mı?" diye sordu Lavinia elini geri çekecek.

"Size yapmış olduğum kötülük Lavinia, bir hak, korkunç bir hak değil mi? Ve siz bu hakkı bana hayatınızı mahvetmek için vermişken, bugün bunun karşılığını vermek ve hatalarımı telafi etmek isterken onu benden alabilir misiniz?"

Böyle bir durumda bir erkeğın neler diyebileceğini tahmin ediyoruz. Lionel bu konuda benden de daha belagatli olduğunu gösterdi. Coşkusu doruklara çıkmıştı ve Leydi Blake'in direnişini başka türlü yenme umudunu yitirdiğinden ve de rakibinin gösterdiği bağlılığın altında kalarak üstünlüğü ona kaptırdığından, Lionel sadakat gös-

tergesini rakibininki kadar yükseltti ve Leydi Lavinia'ya adını ve servetini almasını teklif etti.

"Hiç aklınız alıyor mu?" dedi Lavinia heyecanla. "Miss Ellis sizinle nişanlıyken ve düğün tarihiniz dahi kararlaştırılmışken onu bırakmak durumunda kalacaksınız!"

"Evet yapacağım," diye yanıt verdi Lionel. "Herkesin saygısızlık olarak göreceği ve beni suçlu bulacağı bir adım atacağım. Bunu belki kanımla temizlemem gerekecek ancak sizi elde etmek için her şeye hazırım zira hayatımda işlediğim en büyük suç sizin değerinizi bilmemek oldu ve ilk görevim size geri dönmek olmalı. Ah! Lütfen konuşun Lavinia, sizi kaybederek yitirmiş olduğum mutluluğu bana geri verin! Bugün artık onun değerini ve onu korumasını bileceğim çünkü ben de değiştim: Artık o gözü yükseklerde ve belirsiz bir geleceğin yalancı vaatleriyle akıllı karışan endişeli adam değilim. Artık hayatı tanıyorum, cemiyetin ve onun sahte ışıltısının ne değeri var biliyorum. Hiçbir zaferimin sizin tek bir bakışınız bile etmeyeceğini, peşinden koştuğum mutluluk hayalinin sizi bulana kadar hep benden kaçtığını biliyorum. Ah! Lavinia, sen de bana geri dön! Seni kim benim gibi sevebilir? Senin ruhundaki azameti, sabrı ve merhameti kim benim kadar iyi görebilir?"

Lavinia sessizliğini koruyordu ancak kalbi o kadar şiddetli çarpıyordu ki Lionel bunu hissedebiliyordu. Hâlâ tuttuğu eli titriyordu ve onu çekmeye çalışmadı, rüzgârdan çözülmüş ve Lionel'in öpücüklere boğduğu saç örgüsünü de. Büyük ama seyrek damlalar halinde düşen yağmuru hissetmiyorlardı. Rüzgâr azalmıştı, gökyüzündeki bulutlar seyreliyordu, Kont Morangy nalını kaybetmiş ve topallayan atının izin verdiği ölçüde hızla onlara doğru geliyordu; atı bir kayanın üzerinden düşmüş, ölümle burun buruna gelmişti.

Lavinia onu gördü ve aniden Lionel'den uzaklaştı. Lionel bu tersine dönüşü öfkelenmişti ancak aşkına karşılık

bulacağı beklentisiyle Lavinia'ya atına binmesi için yardım etti ve ona evinin kapısına dek eşlik etti. Kapının önünde Lavinia ona kısık sesle şöyle dedi: "Lionel, bana yaptığınız teklifin anlamının farkındayım. Buna enikonu düşünmeden yanıt vermem mümkün değil..."

"Aman Tanrım! Bu Kont Morangy'ye verdiğiniz cevabın aynısı!"

"Hayır, hayır, aynı değil," diye yanıt verdi Lavinia zayıf bir sesle. "Ancak buradaki varlığınız alaylı söylentilere neden olabilir. Lionel, eğer beni gerçekten seviyorsanız, sözümü dinleyeceğinize dair bana söz verin."

"Tanrı'nın ve sizin üzerinize yemin ediyorum."

"O zaman, hemen yola çıkın ve Bagnères'e geri dönün, ben de size söz veriyorum, kırk saat içinde cevabımı size ulaştırmış olacağım."

"Fakat, söyler misiniz, Tanrım, ben bu kadar uzun süre nasıl bekleyebilirim?"

"Umudunuzu kaybetmeyin," dedi Lavinia kapıyı arkasından aceleyle kaparken, sanki daha fazlasını söylemekten korkuyor gibiydi.

Lionel gerçekten de umutluydu. Lavinia'nın sözleri ve izzetinefsinin tüm iddiaları bu yöndeydi.

"Bırakıp gitmekle yanlış yapıyorsunuz," dedi Henry yolda. "Lavinia yumuşamaya başlamıştı. Yemin ederim, sizi artık tanıyamıyorum Lionel. Tek başına Morangy'ye savaş alanının kumandasını bırakmamak için bile kalmalıydınız... Yapmayın! Miss Ellis'e sandığımdan daha çok âşıkmişsiniz."

Lionel'in kafası onu dinleyemeyecek kadar meşguldü. Lavinia'nın ona verdiği süreyi, hasta olduğunu ileri sürüp odasına kapanarak geçirdi ve sürekli izlemesi gereken yol konusunda yorumlarda bulunan Sör Henry'ye cevap vermeye tenezzül etmedi. En sonunda mektup geldi. Şöyle yazıyordu:

“Ne biri ne öteki. Siz bu mektubu aldığınızda ve Tarbes'a yolladığım Kont Morangy cevabımı aldığında, ben her ikinizden de uzakta olacağım. Gitmiş, sonsuza kadar gitmiş olacağım ve siz de, o da beni geri dönüşü olmayan bir şekilde kaybetmiş olacaksınız.

Bana bir isim, bir mevki, bir servet teklif ediyorsunuz; zannediyorsunuz ki bir kadın için cemiyette parlak bir yer vadi çok baştan çıkarıcı bir tekliftir. Ah! Hayır, benim gibi bunu yakından bilen ve hakir gören bir kadın için değil. Fakat Lionel, zannetmeyiniz ki bana yapmış olduğunuz, uğruna parlak bir evliliği feda ettiğiniz ve sizi sonsuza dek bana zincirleyecek olan teklifi küçümsüyorum.

Terk edilmenin bir kadının izzetinefsi açısından nasıl bir gaddarlık demek olduğunu, kendisini aldatmış olan adamın ayaklarına kapanmasının ne büyük bir şeref olduğunu anlamış oldunuz ve bana bu zaferi bahşederek çekmiş olduğum acıları telafi etmek istediniz. Eğer üzerinden bunca zaman geçmemiş olsaydı, sizi geçmiş için bağışlayabilirdim.

Ancak Lionel, bilmeniz gerek ki bu kötülüğü onarmak sizin elinizde değil. Bu hiçbir erkeğin yapabileceği bir şey değil. Ben ölümcül bir yara aldım: Bu yara bendeki sevme yetisini sonsuza dek öldürdü; yanılsamaların yaktığı ateşi söndürdü, ben artık hayatın yavan ve acıklı yanlarını görüyorum.

Yine de, kaderimden şikâyetçi değilim; bu er ya da geç olacak bir şeydi. Hepimiz yaşlanmak ve tüm mutluluklarımızın hayal kırıklıklarına dönüştüğünü görmek için yaşıyoruz. İtiraf etmek gerekir ki ben gerçeği biraz fazla genç yaşta gördüm ve sevmeye olan ihtiyacım, inanma yetimi uzun süre geri plana itti. Uzun zaman, hep gençliğimle çetin bir düşmanla savaşır gibi mücadele ettim; onu hep mağlup etmeye çalıştım.

Size karşı verdiğim bu son mücadelenin ve bana yaptığınız tekliflere karşı direnişimin çok acımasızca ve zor olduğunu mu düşünüyorsunuz? Kaçarak, nefsiye yenik düşme ihtimalimi ortadan kaldırdığım için artık size bunu söyleyebilirim: Sizi hâlâ seviyorum, bunu hissediyorum; insanın ilk sevdiğinin izle-

ri asla tamamen silinmiyor, kendisini unutturuyor, insan çektiği acıları unuttuğu bir uykuya yatıyor ancak geçmişin hayali karşımıza çıkar çıkmaz, eski putlaştırdığımız kişi belirir belirmez, onun karşısında diz çökmeye hazır oluyoruz. Ah! Hayalet ve yalan, kaybolun! Kaybolun! Siz yalnızca bir gölgeydiniz ve ben sizi takip ederek kendimi tehlikeye atıyordum, beni yeniden kayalıkların arasına sürükleyerek mahvolmuş ve can çekişir halde bırakacaktınız. Kaybolun! Artık size inanmıyorum. Geleceğin sizin elinizde olmadığını ve bugün söylediklerinizde samimi olsanız bile, kalbinizin kırılğanlığının sizi yarın yalan söylemeye iteceğini biliyorum.

Peki sizi böyle olduğunuz için neden suçlayayım ki? Hepimiz zayıf ve değişken değil miyiz? Ben bile, dün sizinle konuşurken sakın ve soğuk değil miydim? Sizi sevmeyeceğime ikna olmuş değil miydim? Kont Morangy'nin iddialarını desteklemedim mi? Oysaki akşam, o kayanın üzerinde siz yanımda otururken, rüzgârın ve fırtınanın ortasında benimle onca tutkulu bir sesle konuşurken ruhumun yumuşadığını ve eridiğini hissetmedim mi? Ah! Şimdi düşününce, o ses sizin eski zamanlardaki sesinizdi, o tutku eski günlerdeki tutkunuzdu, bu benim yeniden bulduğum sizdiniz, benim ilk aşkımdı, gençliğimdi!

Ama şimdi, soğukkanlı düşününce, kendimi ölümüne üzgün hissediyorum çünkü bu üzücü hayatın ortasında bir düş gördüm ve uyandım.

Elveda Lionel. Benimle evlenme arzunuzun, evlilik gerçekleşinceye kadar süreceğini farz etsek bile (belki de şu dakikada, sizi reddetmekte haklı olduğumu düşünüyorsunuz), böyle sıkı bir bağlılık sizi mutsuz kılardı, iyi davranışlarımız karşısında cemiyetin her zaman nankör olduğunu ve övgülerini esirgediğini, sizin hareketinizi de yerine getirilmiş bir görev gibi değerlendireceğini ve size belki de beklediğiniz zaferi bahşetmeyeceğini görecektiniz. Dahası, beklediğiniz hayranlığı elde edemeyince kendinizden memnun olmayacaktınız. Kim bilir! Belki ben de sizin geri dönüşünüzün güzelliğini çok çabuk unutacak ve sizin yeni aşkınızı, şerefınızı yeniden kazan-

mak için yapılmış bir hamle olarak kabul edecektim. Ah! Bu akşam tattığımız karşılıklı güven ve yakınlaşma ânını hiç bozmayalım, onu bir hatıra gibi saklayalım ama yeniden elde etmeye çalışmayalım.

Kont Morangy konusunda izzetinefsinizle ilgili bir endişeniz olmasın; onu hiç sevmedim. O da, ölmüş kalbimi yeniden heyecanla çarptırmayı başaramayan (ne yazık ki, benim de yardımımıla) yüzlerce etkisiz erkekten biri oldu. Onu bir eş olarak bile arzu etmiyordum. Onun mevkiinde bir adam, size bahsettiği himayeyi hep çok pahalıya ve bunu da size hissettirerek sunar. Ayrıca, evlilikten nefret ediyorum, tüm erkeklerden nefret ediyorum, sonsuz bağlılık yeminlerinden, verilen sözlerden, gelecek planlarından, kaderin alay ettiği anlaşma ve pazarlıklarla önceden belirlenmiş bir gelecekte nefret ediyorum. Artık yalnızca yolculukları, hayalleri, yalnızlığı, dünyadaki gürültüyü, onun içinden gülererek geçmeyi, dahası geçmişe katlanabilmek için şiiri ve gelecekte umutlu olmak için Tanrı'yı seviyorum."

Sör Lionel Bridgemont'un ilk hissettiği izzetinefsinin paramparça oluşuydu zira onunla yakından ilgilenen okuyucuyu teselli etmek için itiraf edelim ki kırk saat boyunca derin düşüncelere dalmıştı. Önce atına atlayıp Leydi Blake'in peşinden gitmeyi, onun direnişini kırarak soğuk mantığını yenmeyi düşündü. Sonra, onun olumsuz kararında ısrar edebileceğini ve bu süre boyunca yaptıklarının Miss Ellis'in onuruna dokunacağını, onun nişanı bozabileceğini düşündü... Ve kaldı.

"Haydi bakalım," dedi Henry ertesi gün onu, ortadan kayboluşu konusunda yaptıkları hararetli bir tartışmanın ardından kendisine bir özür şansını bahşeden Miss Ellis'in elini öperken gördüğünde, "seneye parlamentodaki yerlerimiz hazır."

MARKİZ

I

Edebiyatta yaşı kadınların parlak bir zekâyâ sahip olması âdettendir ancak R... Markizi öyle bilge bir kadın değildi. Dış dünyayla temasının ona öğretmediği şeyler konusunda tam bir cahildi. Onda, uzun yıllar yaşamış kadınlara atfedilen, o fazlasıyla incelikli ifade tarzı, o ince sezgi, o muhteşem zarafet de mevcut değildi. Tam tersine, düşüncesiz, kaba, açıksözlü ve hatta bazen hayâsızdı. Eski zamanların markizleri hakkında sahip olduğum tüm güzel düşünceleri yıkıp geçiyordu. Halbuki gerçek bir markizdi, XV. Louis' nin sarayında bulunmuştu; ancak o zaman da nevi şahsına münhasır bir kişilik olduğundan, onun hikâyesinden yola çıkarak bir döneme has örf ve âdetleri hakkıyla irdeleyebileceğimizi zannetmeyiniz. Bana göre toplum, hangi dönemde olursa olsun, iyice anlaşılması ve tasvir edilmesi öyle zor bir olgudur ki böyle bir işe girişmek istemem. Size, her toplumda ve her yüzyılda mevcut olan, erkekler arasında su götürmez bir yakınlık tesis eden belli başlı bazı olayları anlatmakla yetineceğim.

Markizin sosyal çevresi bana hiçbir zaman çok çekici gelmemişti. Onda benim dikkatimi çeken şey, gençlik yıllarına dair muhafaza ettiği olağanüstü hafızası ve ha-

tıralarından erkeklere özgü bir açıklıkla bahsetmesiydi. Bunun ötesinde, tüm ihtiyarlar gibi bir önceki gün yaşananları unutuyor ve hayatının geri kalanı üzerinde doğrudan etkisi olmayan olayları önemsemiyordu.

Göz alıcı ve sonsuz bir güzelliğe sahip olmadığı için zekâsına güvenmek zorunda kalan kadınlardan değildi. Böyle kadınlar, kendilerinden daha güzel olanların seviyesine erişebilmek için zekâsını geliştirir. Markiz ise ne yazık ki tam tersine tartışmasız çok güzeldi. Her yaşlı kadın gibi, odasında herkesin görebileceği şekilde gösterişle sergilediği bir resmini görmüştüm. Resimde kaplan derisi taklidi basma satenden bir korse, dantel kollar, sandal ağacından bir kemer ve kabartılmış saçlarına yerleştirilmiş inci bir taçla bir su perisi gibi resmedilmişti. Her şeye rağmen resim hayranlık uyandırıyor, özellikle de hayranlık uyandıran kendisiydi; uzun, narin, esmerdi ve kara gözlüydü, ciddi ve asil çizgilere, hiç gülümsemeyen pembe dudaklara ve söylendiğine göre Lamballe prensesinin mutsuzluğunun nedeni olan ellere sahipti. Danteller saten ve pudra olmasaydı, gerçekten de ölümlülerin, ormanın derinliklerinde ya da dağ yamaçlarında rastlayıp delice âşık oldukları ve kıskandıkları o mağrur ve çevik su perilerinden biri sanılabilirdi.

Öte yandan, markizin az sayıda gönül macerası olmuştu. İtiraf ettiğine göre, kendisini fazla akıllı değilmiş gibi göstermişti. O zamanın erkekleri, güzelliğin kendisinden çok, şuh cilvelere tav olurdu. Kendisinden çok daha az alımlı kadınlar ondan tüm âşıklarını çalıyordu ve ilginç olan şu ki bunu dert ediyormuş gibi görünmüyordu. Hayatına dair bana bölük pörçük anlattıkları, bu kalbin gençliğini hiç yaşamamış olduğu ve soğuk egoizminin diğer tüm özelliklerinin önüne geçtiği izlenimini veriyordu. Bununla birlikte, etrafında yaşlı haline göre oldukça canlı dostlukları olduğunu görüyordum; torunları ona çok bağlıydı ve hiç caka satmadan iyilikler yapı-

yordu ancak ilkeli biri olmakla övünmediğinden ve de sevgilisi Vikont Larrieux'yü hiç sevmemiş olduğunu itiraf ettiğinden, kişiliğinin geri kalanı benim için bir muammaydı.

Bir akşam, her zamankinden çok daha açık yürekliydi. Düşünceleri kederliydi. "Sevgili yavrum," dedi bana, "Vikont Larrieux gut hastalığı nedeniyle hayatını kaybetmiş; altmış yıl onun dostu olmuş olan benim için bu büyük bir üzüntü. Dahası, birinin öldüğünü görmek çok korkunç! Aslında ölümü hiç de şaşırtıcı değil, çok yaşlıydı!"

"Kaç yaşındaydı?" diye sordum.

"Seksen dört. Ben de seksen yaşındayım ama ben onun gibi elden ayaktan düşmüş değilim; ondan daha fazla yaşayacağımı umut edebilirim. Ne önemi var! Pek çok arkadaşım bu sene vefat etti, insan her ne kadar kendi kendine onlardan daha genç ve daha sağlıklı olduğunu söylese de, yaşlılarının böyle kaybolup gittiğini görünce korkmadan edemiyor."

"Yani," dedim, "size altmış yıl boyunca tapmış, sizin haşın davranışlarınızdan sürekli şikâyet etmiş ama hiç usanmamış olan bu zavallı Larrieux için duyduğunuz üzüntü bundan mı ibaret? O örnek bir sevgiliydi! Artık onun gibi erkekler bulunmuyor!"

"Boş verin," dedi markiz soğuk bir gülümsemeyle, "o adam sürekli ağlayıp sızlanır ve kendisini acındırırdı. Kesinlikle acınacak bir hali yoktu, herkes bilir."

Markizin çene çalmaya istekli olduğunu görünce, ona Vikont Larrieux ve kendisi hakkında sorular yağdırdım ve şu tuhaf cevabı aldım:

"Sevgili yavrum, beni çok asık suratlı ve ölçsüz biri gibi gördüğünüzü biliyorum. Belki de öyleyimdir. Kendi kararınızı kendiniz verin: Size hikâyemin tümünü anlatacağım ve şimdiye kadar hiç kimseye açıklamadığım acayıplıkları itiraf edeceğim. Siz, önyargıların olmadığı bir dönemin insanı olarak beni belki de kendimin buldu-

ğundan daha az suçlu bulursunuz ancak nihayetinde benim hakkımda ne düşünürseniz düşünün, kendimi birine tam olarak anlatmadan ölmüş olmayacağım. Belki bana anılarımin neden olduğu üzüntüyü hafifletecek birkaç merhamet sözcüğü söylersiniz.

Eğitimimi Saint-Cyr'de aldım. Orada verilen parlak eğitimin gerçek hayattaki karşılığı pek az oluyordu. On altı yaşında R... Markisi'yle evlenmek üzere oradan ayrıldım, marki elli yaşındaydı, şikâyet edemiyordum çünkü herkes beni bu güzel evlilik için tebrik ediyor ve servet sahibi olmayan tüm kızlar bana gıpta ediyordu.

Hiçbir zaman çok zeki olmadım; o zamanlar ise tam anlamıyla aptaldım. Manastır eğitimi zaten çok yavaş işleyen yetilerimi daha da köreltti. Manastırdan, maalesef bize bir meziyet gibi gösterilen ve genellikle tüm yaşamımızı mahveden bir saflıkla çıktım.

Öyle ki altı aylık evliliğin sonunda edindiğim deneyim, onu kavrayacak kadar açık bir algıya sahip olmadığım için hiçbir işime yaramadı. Hayatı tanımak yerine kendimden şüphe etmeyi öğrendim. Cemiyet hayatına, tamamen yanlış fikirler ve tüm hayatım boyunca etkisini kıramadığım önyargılarla dahil oldum.

On altı buçuk yaşına geldiğimde dul kalmıştım ve kişiliğimin silikliği nedeniyle beni kendisine arkadaş olarak seçmiş olan kayıinvalidem, beni yeniden evlendirmeye çalışıyordu. Hamileydim ve kocamdan bana kalan azıcık gelir, kocamın varisine bir üvey baba bulmam durumunda yeniden kocamın ailesine kalmış olacaktı. Dolayısıyla, yas tutmam sona erince, beni hemen sosyetenin içine soktular ve etrafımı kibar erkekler sardı. O zamanlar güzelliğimin en parlak dönemiydi ve tüm kadınların itiraf ettiği gibi, kimse benimle ne yüz güzelliği ne de boy bos bakımından aşık atamazdı.

Ancak, sürekli alay ederek beni hor görmüş ve benimle sadece cemiyette saygın bir yer edinmek için ev-

lenmiş olan kocam, yani o yaşlı çapkın yüzünden evlilik-ten öyle iğrenmiştim ki yeni ilişkiler kurmaya hiç istekli olmadım. Hayat konusunda cahildim, tüm erkeklerin aynı olduğunu, hepsinin aynı derecede soğuk kalpli, acımasız şekilde alaycı ve –en çok gururumu kırmış olan– dokunuşlarının soğuk ve aşağılayıcı olduğunu düşünüyordum. O dar kafamla, kocamın benimle girdiği seyrek münasebetlerin yalnızca güzel bir kadına yönelik olduğunu ve ruhunu bu işe hiç katmadığını çok iyi anlamıştım. Bunun dışında, onun için, cemiyet hayatında yüzünü kızartan ve elinde olsa arkasını dönüp gideceği bir aptaldım.

Hayata bu uğursuz başlangıç, benim için sürekli bir hayal kırıklığı oldu. Belki de böylesine soğuk olmaya yazgılı olmayan kalbim içine kapandı ve şüpheli bir hal aldı. Erkeklerle karşı tiksinti ve iğrenme duydum. Bana gösterdikleri hürmeti bir hakaret gibi algılıyordum; onları, ileride bir zorbaya dönüşecek ancak şimdilik kendilerini kul köle gibi gösteren düzenbazlar olarak görüyordum. Erkeklerle karşı hınç ve hiç sönmeyen bir kin duyuyordum.

İffetle ihtiyaç duymazsanız, iffetli de olmazsınız; işte bu nedenle ben de katı bir ahlak anlayışına sahip olma- ma rağmen hiçbir zaman iffetli olmadım. Ah! Olmayı ne kadar da isterdim! Şehvete karşı koyan ve hayata renk katan o ahlaki ve dîni duyguya ne kadar özendiğimi anlatamam! Benim hayatım öyle soğuk ve boştu ki! Bastırılması gereken bir şehvetim, sağlam durmak için verilmesi gereken bir mücadele olmadı; manastırdan çıktıktan sonraki birkaç yıl boyunca büyük bir tutku ve dirençle uslu kalabilmek için dizlerinin üzerine çöken ve dua eden, etrafımda gördüğüm o genç kadınlar gibi olmak için neler vermezdim! Zavallı ben, benim yeryüzündeki görevim neydi? Yalnızca süslenip püslenmek, kendimi göstermek ve can sıkıntısı. Duygularım yoktu,

pişmanlık duymuyordum, korkularım yoktu; koruyucu meleğim bana göz kulak olmak yerine uyuyordu. Mer-yem Ana ve iffetli kalma sırları, benim için teselli edici ve şiirsel olmaktan uzaktı. İlahi bir korunmaya hiç ihtiyaç duymuyordum: Tehlikeler beni etkilemiyordu ve aslında övünmem gereken bu durum nedeniyle kendimi hor görüyordum.

İtiraf etmeliyim ki kendimdeki bu âcizliğe dönüşmüş olan sevmeme isteğini görünce başkalarına olduğu kadar kendime de çok kızıyordum. Beni bir koca ya da sevgili bulmak konusunda sıkıştıran kadınlara, erkeklerdeki nankörlüğün, bencilliğin ve kabalığın beni onlardan soğuttuğunu anlatıyordum. Böyle konuştuğumda bana gülüyor ve beni herkesin eski kocam gibi olmadığına ve erkeklerin, kötülüklerini ve kusurlarını affettirecek sırlara sahip olduğuna ikna etmeye çalışıyorlardı. Bu düşünme tarzına isyan ediyordum, kadınların böyle bayağı duygulardan bahsettiğini duyunca ve benim infialim karşısında deliler gibi güldüklerini görünce kadın olmaktan utanıyordum. Bir anlığına da olsa, onların hepsinden üstün olduğumu düşünüyordum.

Ama sonrasında acıyla içime kapanıyordum; sıkıntı içimi kemiriyordu. Diğerlerinin hayatı dopdoluydu, benimki ise boş ve işlevsizdi. O zaman, kendimi delilikle ve ölçüsüz ihtiraslara sahip olmakla suçluyor ve bu neşeli ve filozof ruhlu, içinde yaşadıkları yüzyılı iyi anlayan kadınların tüm söylediklerine inanacak oluyordum. Kendi kendime, cahillik yüzünden benliğimi kaybettiğimi, kendimi temelsiz beklentilere kaptırdığımı, bu dünyada yeri olmayan sadık ve mükemmel erkekler hayal etmiş olduğumu söylüyordum. Kısacası, bana atfettikleri tüm kusurlar nedeniyle kendimi suçluyordum.

Kadınlar, tavsiyelerine ve bilgelik olarak adlandırdıkları sözlerine uymaya başlayacağımdan umudu kesmedikleri sürece bana tahammül ediyorlardı. Hatta içle-

rinden birkaçı, kendi hareketlerini haklı çıkarmak için umudunu bana bağlamıştı, bunlar, abartılı bir koyu iffet gösterisinden vazgeçip rayından çıkmış davranışlar sergilemeye başladıklarında, benim davranışlarımı topluma kendi davranışlarını affettirecek bir hafiflik örneği olarak gösterebilmeyi umuyorlardı.

Ancak bunun gerçekleşmediğini, artık yirmi yaşına geldiğimi ve beni değiştiremeyeceklerini anladıklarında benden nefret etmeye başladılar; onların somut ve canlı bir eleştirisi olduğuma inandılar; âşıklarıyla birlikte beni gülünç duruma sokmaya çalıştılar; en onur kırıcı planların ve en ahlaksız girişimlerin amacı beni ele geçirmek oldu. Toplumda en saygın yerlerdeki kadınlar hiç yüzleri kızarmadan benim hakkımda kahkahalarla rezil kompolar kuruyorlardı ve kırsala özgü bir ahlak serbestliği içinde, daha çok nefrete benzeyen büyük bir hırsla, çeşitli şekillerde üzerime hücum ettiler. Metreslerine beni ehlileştirceklerine dair söz veren erkekler ve âşıklarına bunu denemeleri için izin veren kadınlar vardı. Beni doğru yoldan çıkarmak için verdikleri yemeklerde şarabın yardımına başvuran ev sahibi kadınlar oldu. Bazı arkadaşlarım ve yakınlarım beni baştan çıkarmak için, beni arabama arabacı olarak alabileceğim çok yakışıklı erkeklerle tanıştırdılar. Büyük bir saflıkla onlara kalbimi açmış olduğum için, beni tutanın ne acıma duygusu ne onur ne de eski bir âşık olduğunu, bunun güvensizlik ve istem dışı bir iğrenmeden kaynaklandığını biliyorlardı; kişilik özelliklerimi ifşa etmekten çekinmediler ve ruhumdaki şüphe ve korkuları hiç dikkate almadan, benim tüm erkekleri hor gördüğüm söylentisini yaydılar. Erkekleri en çok yaralayan bu duyguydu: Erkekler çapkınlığı affedebilirlerdi ama hor görülmeyi asla. Aynı zamanda, kadınların bana karşı duydukları nefreti paylaşıyorlardı; beni yalnız intikam duygularını tatmin etmek ve sonrasında da benimle alay etmek için istiyorlardı. Yüzlerindeki iro-

ni ve sahteliği gördükçe insanlara olan sevgim her gün daha da azalıyordu.

Akıllı bir kadın, tüm bunların üzerine daha da kararlı hale gelirdi; rakiplerini daha da kızdıracak bile olsa, daha direngen olurdu; o zamanlar dahi mevcut olan, namuslu insanların inanç kaynağı, az sayıdaki iffetli kadının oluşturduğu topluluğa katılmak üzere kendisini alenen dine verirdi. Ancak ben, bana karşı büyüyen bu fırtınaya karşı koyacak gelişkin bir kişiliğe sahip değildim. Kendimi yalnız bırakılmış, değeri bilinmemiş, nefret edilen biri olarak görüyordum; hakkımda en korkunç ve en acayip yakıştırmalar ortaya atılmıştı. En ahlaksız şekilde yaşayan kadınlar bile, kendilerini benim yanımda tehlikeyemiş gibi gösteriyorlardı.

II

Tüm bunlar yaşanırken, hiçbir yeteneği, hiçbir zekâ parıltısı ve de hiçbir etkili ya da baştan çıkarıcı özelliği olmayan, buna karşılık benim çevremde çok az rastlanan temiz yüreklilikte ve dürüstlükte bir adam, taşradan çıkageldi. Etrafımdaki kadınların dediği gibi, eninde sonunda bir seçim yapmam gerektiğini kendi kendime söylemeye başlamıştım. Anne olduğumdan ve de hiçbir adamın iyi niyetine güvenmediğimden evlenemezdim, bu hakkı kendimde görmüyordum. Dolayısıyla beni dışlayan kadınlara layık olabilmek için bir âşık edinmem gerekiyordu. Seçimimi, adı ve cemiyetteki yeri bana yeterince iyi bir koruma sağlayacak olan bir taşralıdan yana kullandım. Bu kişi Vikont Larrieux'ydü.

O beni ruhundan gelen bir içtenlikle seviyordu! Ama acaba gerçekten bir ruhu var mıydı? Vikont ne kötülüğü incelikle yapacak zarafete ne de yalan söyleyecek zekâyâ sahip olan, o soğuk ve olumlu düşünen erkeklerdendi. Beni alışkanlıklarına uygun olarak, kocamın da

bazı zamanlar sevmiş olduğu gibi seviyordu. Onu cezbetmiş olan benim güzelliğimdi ve kalbimi keşfetmek için herhangi bir çaba sarf etmiyordu. Ondaki hor görme değil budalalıktı. Eğer bende sevebilme gücünü bulabilseydi, buna nasıl karşılık vereceğini bilemezdi.

Zavallı Larrieux'den daha maddiyata düşkün bir adam olduğunu sanmam. Büyük bir iştahla yemek yer, tüm koltuklarda uyuyakalır ve zamanın geri kalanında tütün içerdi. Yani sürekli fiziksel bir isteğini tatmin etmekle meşguldü. Gün boyunca aklına bir fikrin geldiğini bile zannetmiyorum.

Daha yakın bir ilişkiyi kabul etmeden önce, onunla arkadaşlık ediyordum. Zira onda önem atfedilebilecek hiçbir özellik bulamasam da kötü bir yan da göremiyordum ve etrafımdaki insanlara kıyasla onun tek üstünlüğü de buydu. Dolayısıyla çapkın sözlerini dinlerken, onun beni insan doğasıyla barıştıracığını hayal ediyor ve dürüstlüğü karşısında kendimi ona açıyordum. Ancak, ona kendim üzerinde zayıf kadınların hiçbir zaman geri alamadıkları türden haklar tanımaya başlar başlamaz, tahammül edilemez bir çeşit takıntıyla bana eziyet etmeye başladı ve bana olan tüm ilgisi bir anda, kendisine haz veren bazı hareketlerden ibaret hale geldi.

Gördüğünüz gibi dostum, yağmurdan kaçarken doluya tutulmuştum. Fazla iştahlı olmasına ve uyuklama alışkanlığına bakarak sessiz sakın diye düşündüğüm bu adam, onda bulmayı umduğum güçlü bir dostluk duygusundan bile yoksundu. Gülerek, güzel bir kadınla arkadaş olmanın imkânsız olduğundan bahsediyordu. Hele aşk dediği şeyin ne olduğunu bir bilseydiniz!

Tüm diğer insanlardan farklı bir topraktan yaratılmış olduğumu iddia etmiyorum tabii ki. Bugün artık hiçbir cinsiyetim yok ama o zamanlar diğer kadınlardan bir eksiğim olmadığını, yalnızca hayvani davranışlara bir miktar şiirsellik katmaya yetecek kadar sevebileceğim

bir erkeğe rastlamak için gerekli meziyetlerimin gelişmediğini düşünüyordum. Durum böyle olunca, bir erkek olarak söz konusu duygu konusunda daha az duyarlı olsanız bile, siz de sevişme ihtiyacını hissetmeden sevişmenin, gerekliliklerine rıza göstermenin insanın kalbinde nasıl bir iğrenme duygusu yarattığını anlayabilirsiniz. Üçüncü günün sonunda Vikont Larrieux'ye artık tahammül edemiyordum.

Bununla birlikte sevgili dostum, ondan kurtulmak için gerekli enerjiyi kendimde hiç bulamadım! Altmış yıl boyunca, benim için hem eziyet hem de bıkkınlık kaynağı oldu. Ya kendimi beğendirme ihtiyacından ya zayıflıktan, ya da sıkıntıdan, ona katlandım. O da, benim iğrenmemden sürekli hoşnutsuzluk duyarak ve de tutkusunun karşısına çıkardığım engeller dolayısıyla beni sürekli daha da çekici bularak, her daim beni bir adamın bir kadına karşı besleyebileceği en sabırlı, en cesur, en değişmez ve en sıkıcı aşkla sevdi.

Doğrusu, onu kendime koruyucu olarak seçtiğimden beri cemiyetteki rolüm çok daha az rahatsız edici hale gelmişti. Erkekler artık bana yaklaşılmaya cesaret edemiyordu zira vikont korkunç bir kılıç ustasıydı ve aşırı derecede kıskançtı. Benim bir erkeği elimde tutamayacağımı öne süren kadınlar, vikontu kendime nasıl bağladığımı görüp bozuluyorlardı. Belki de ona gösterdiğim sabrın bir kısmı, bir kadının terk edilmiş görünmeyi göze alamamasına neden olan o gösteriş ihtiyacından kaynaklanıyordu. Öte yandan, zavallı Larrieux'nün kişiliği övünülecek çok az şeye sahipti; buna karşılık çok yakışıklı, yürekli bir adamdı, gerektiğinde susmasını biliyordu, gösterişli bir yaşam tarzı vardı ve bir kadının takdirini kazanacak tarzda, abartılı olmayan bir kendini beğenmişliğe de sahipti. Kısacası, bana vikontun başlıca kusuru olarak gözüken bu usanç verici yakışıklılığına, kadın-

lar hiç de burun kıvırmıyor hatta bana gösterdiği içten bağlılığa hayret ediyor ve kendi âşıklarının bunu örnek almasını istiyorlardı. Yani, gıpta edilen bir konuma yerleşmiştim. Ancak sizi temin ederim ki bu durum aramızdaki mahrem ilişkinin benim için yarattığı sıkıntıları fazla hafifletmiyordu. Buna karşılık, bu sıkıntılara tevekkülle katlanıyor ve Larrieux'ye tam anlamıyla sadık kalıyordum. İşte böyle sevgili çocuğum, ona karşı sandığınız kadar suçlu muyum?"

"Sizi tamamen anlıyorum," diye yanıt verdim, "yani demek istiyorum ki size acıyor ve saygı duyuyorum. Sizin zamanınızın âdetlerine göre gerçek bir özveride bulunmuşsunuz ve siz bu âdetlerden daha üstün olduğunuzdan azap çekmişsiniz. Manevi açıdan biraz daha güçlü olsaydınız, bir oyunun içinde bulamadığınız mutluluğu iffetli olmakta bulabilirdiniz. Ancak izin verirsiniz şaşırdığım bir noktayı söyleyeyim: Tüm hayatınız boyunca sizi anlayabilecek ve sizi gerçek aşka inandıracak bir adamla hiç karşılaşmamış olmanız. Bundan, şimdiki erkeklerin o zamanki erkeklerden daha iyi oldukları sonucunu mu çıkarmalıyız?"

"Bu sizin açınızdan gereksiz yere böbürlenme olur," diye yanıt verdi gülerek. "Benim zamanımın erkeklerinden hoşnut olmak için fazla bir nedenim yok ancak sizin de bu konuda fazla ilerlemiş olduğunuzu pek sanmıyorum; neyse, ahlak dersini boş verelim. Ne olmuş olursa olsun, mutsuzluğumun yegâne sorumlusu benim. Ancak, bunu anlayacak durumda değildim. O vahşi gurusumla, diğerlerinden üstün bir kadın olmam ve bir kartal bakışıyla, hepsi de son derece renksiz, sahte ve boş erkeklerin arasından, istisnai ve çok az bulunan, o gerçek ve asil erkeği bulup seçmem gerekiyordu. Bunun için fazla cahil, fazla dar kafalıydım. Yaşadıkça muhakeme gücüm gelişti: Acılı zamanlarımda erkekleri birbirinden

ayırt edemezken, sonradan bazılarının daha başka duygulara layık olduğunu fark ettim; ne var ki o zaman da yaşlanmıştım. Bunun farkına varmak için geç olmuştu.”

“Yani hâlâ genç olduğunuz zamanlarda,” diye devam ettim, “bir kez olsun yeni bir denemede bulunmak istemediniz mi? Bu yoğun iğrenme hissi bir kez olsun zayıflamadı mı? İşte bu garip.”

III

Markiz bir süre sessiz kaldı, sonra uzun süredir elinde evirip çevirdiği altın enfiye kutusunu birden gürültüyle masanın üzerine bırakarak şöyle dedi: “Pekâlâ, mademki bir kez itiraflara başladım, her şeyi anlatacağım. Beni iyi dinleyin:

Hayatımda bir kez, tek bir kez âşık oldum ancak bu kimsenin başına gelmemiş türde bir aşk, tutkulu, zapt edilemez, için için yiyip bitiren ama bir yandan da idealize edilmiş, platonik denebilecek bir aşktı. Ah! Görüyorum ki 18. yüzyılda bir markizin, tüm hayatı boyunca yalnızca bir kez, o da platonik bir aşka kapıldığını duy-
mak size şaşırtıcı geliyor! Gördünüz mü sevgili çocuğum, siz gençler kadınları tanıdığınızı zannediyorsunuz ama yanılıyorsunuz. Eğer seksen yaşında daha çok sayıda kadın, size tüm açıklığıyla hayatlarını anlatmaya kalkarsa, belki de kadın ruhunda var olan şimdiye kadar hiç tanımadığınız günahları ve erdemleri keşfetmeniz mümkün olabilir.

Şimdi, benim gibi bir markizin, diğerlerinden daha gururlu ve kibirli bir markizin aklını başından alan adamın hangi mevkide olduğunu tahmin edin bakalım.”

“Fransa kralı ya da veliaht XVI. Louis.”

“Eh! Buradan başlarsanız benim âşığıma ancak üç saat sonra sıra gelir. En iyisi ben söyleyeyim: Bir tiyatro oyuncusu.”

“Yine de bir kraldı,” diye tahmin ediyorum.

“Şimdiye kadar sahneye çıkmış olan en soylu ve en zarif adamdı. Şaşırmadınız mı?”

“Fazla değil. Fransa’da önyargıların en güçlü olduğu zamanlarda bile bu tür eşitsiz birlikteliklerin çok da nadir olmadığını duymuştum. Madam d’Épinay’nin arkadaşlarından hangisi Jéliotte’la birlikte yaşıyordu?”

“Bizim zamanımızı bildiğinizi zannediyorsunuz! Sizi acıyorum. Tam da bu olaylar hafızalara kazındığı ve hayretle anlatıldığı için bunların ne kadar ender rastlanır olduğunu ve zamanın göreneklerine ne derece ters düşüğünü anlamış olmanız gerekirdi. Emin olun ki bunlar o zamanlar büyük skandallardı; Guiche ve Manicamp duklerinin ya da Bayan Lionne ve kızının korkunç ahlak-sızlıklarından bahsedildiğini duyarsanız, emin olun ki bunlar gerçekleştikleri dönemde, siz onları okuduğunuzda olduğu kadar tepki uyandırıcıydı. Fransa’daki yegâne dürüst insanların, bunların size ulaşmasını sağlayan, tepkisini saklayamayan kalemşörler olduğunu mu sanıyorsunuz?”

Markize karşı çıkmaya cesaret edemiyordum. İki-mizden hangimizin bu soruya yanıt verebilecek yetkinlikte olduğunu bilmiyordum. Onu hikâyesine geri döndürmeye çalıştım, o da şöyle devam etti:

“Size bu tür şeylerin ne derece hoş görüldüğünü göstermek için şu kadarını söyleyeyim: Onu ilk gördüğümde duyduğum hayranlıktan Ferrières Kontesi’ne bahsettiğimde bana şöyle yanıt verdi: ‘Güzelim, düşüncenizi böyle hararetle benden başkasına söylemeyin sakın; soylu bir kadının gözünde bir tiyatro oyuncusunun erkek sayılamayacağını unuttuğunuza hükmederlerse sizinle acımasızca alay ederler.’

Bayan Ferrières’in bu sözleri bilmem neden aklıma kazılı kaldı. İçinde bulunduğum durum göz önünde bulundurulduğunda, bu küçümseyici ses tonu bana yersiz

geliyordu ve hayranlığımın beni tehlikeye atacağı kaygısı bana ikiyüzlü bir kötü yüreklilik gibi görünüyordu.

İsmi L lio'ydu, İtalyan kökenliydi ancak Fransızca'yı takdire şayan derecede iyi konuşuyordu. Otuz beşinde olmalıydı ancak sahneye çıktığında genelde yirmisine varmamış gibi görünürdü. Corneille'in oyunlarında Racine'e göre daha iyiydi ancak her ikisinde de eline kimse su d kemezdi."

"İlginç," dedim markizin sözünü keserek, "isminin tiyatronun ünlü isimleri yillığında yer almamış olması şaşırtıcı."

"Hiç  nlenmedi," diye atıldı markiz, "ne şehirde ne de sarayda tutuluyordu. İlk sahneye çıktığı zamanlarda onur kırıcı şekilde yuhalandığını duymuştum. Sonrasında, ruhundaki sıcaklık ve kendini geliştirme çabaları fark edildi; onu hoş gördüler, hatta bazen alkışladılar ancak sonuçta hep kötü bir oyuncu olarak değerlendirildi.

Benim ahlaki açıdan olduğum gibi, o da sanat açısından kendi yüzyılının adamı değildi. Belki de, toplumsal yelpazenin iki ayrı ucunda yer almamıza rağmen ruhlarımızı birbirine doğru çeken soyut ama g cl  bağ kaynağını buradan almıştır. Cemiyet beni nasıl yargılıyorsa, seyirci de L lio'yu anlamıyordu. 'Bu adam çok abartılı,' diyorlardı onun hakkında, 'kendini zorluyor, hissetmeden oynuyor.' Benim hakkımda da başka yerlerde 'Bu kadın kendini beğenmiş ve soğuk, kalpsiz,' diyorlardı. Kim bilir belki de o çağda en g cl  hislere sahip olan bir tek ikimizdik!

O zamanlar, trajediler terbiyeli oynanıyordu; tokat atarken bile iyi görünmek gerekiyordu, uygun bir şekilde ölmek ve zarif bir şekilde düşmek gerekiyordu. Tiyatro sanatını sosyetenin adabı şekillendiriyordu; oyuncuların telaffuzu ve hareketleri, Phaedra ve Clytemnestra gülünç bir şekilde temsil edilirken kullanılan sepetler ve pudralarla uyumluydu. Bu ekolün kusurlarını henüz

fark etmemiş, sezmemiştim. Üzerinde çok uzun boylu düşünmüyordum, yalnızca trajedilerden ölesiye sıkılıyordum ve bunu kabul etmek iyi görülmediğinden, haftada iki kez cesaretle sıkılmaya gidiyordum; öte yandan bu gösterişli tiradları dinlerkenki soğuk ve sıkıntılı halimi görenler, güzel mısraların büyüüne kayıtsız kaldığımı söylüyordu.

Paris'ten uzunca bir süre ayrı kaldıktan sonra, dönüşümde bir akşam *Le Cid*¹ oyununu seyretmek için Comédie-Française'e gittim. Lelio ben şehir dışındayken tiyatroya dahil olmuştu, onu ilk kez görüyordum. Rodrigue'i oynuyordu. Sesini duyar duymaz heyecanlandım. Sesi yüksek perdeden değildi; daha çok içe işliyordu, heyecanlı ve vurguluydu. Onun eleştirilen yönlerinden biri de sesiydi. Tüm antik kahramanların iri ve güçlü olması gerektiği gibi El Cid'in de tok bir sesi olması gerekiyordu. Beş ile altı inç uzunluğunda olmayan bir kral hükümdar olamazdı: Bu o günün zevklerine aykırıydı.

Lelio ufak tefek ve ince yapılıydı; güzelliği yüzünün çizgilerinde değil alnının asaletinde, hareketlerinin karşı konulmaz zarafetinde, yürüyüşünün doğallığında, görünüşündeki gururlu ve melankolik ifadede saklıydı. Daha önce ne bir heykelde ne bir resimde ne de bir erkekte bundan daha ideal ve amansız bir güzelliğe rastlamıştım. Çekicilik onun için yaratılmış bir kelime olmalıydı, tüm sözlerini, tüm bakışlarını, tüm hareketlerini bu kelime nitelendiriyordu.

Nasıl anlatsam ki! Sanki büyülenmiş gibiydim. Kaidelere uymaksızın ve gösterişsiz bir şekilde yürüyen, konuşan, hareket eden, hem kalbini hem sesini kullanarak hıçkırıklarla ağlayan, tutkuyla özdeşleşip kendini kaybe-

1. Pierre Corneille'in bir oyunu. (Y.N.)

den bu adam, görüldüğü kadarıyla kırııcı ve yıpratıcı bir ruha sahip olan ve benim bu dünyada aradığım aşkı tek bir bakışına sıdırmayı başaran bu adam beni elektrik gibi çarpmıştı; kendisine zaferler ve hayranlar getirecek bir zamanda doğmamış ve onu anlayacak ve onunla birlikte yürüyecek benden başka kimsesi olmayan bu adam, beş yıl boyunca benim kralım, Tanrım, hayatım ve aşkım oldu.

Onu görmeden yaşayamıyordum: Beni yönetiyor, bana hükmediyordu. Bana uygun bir erkek değildi ama ben onu Madam Ferrières'den daha farklı algılıyordum; benim için fazla iyiydi: O bir ahlak simgesi, bir akıl timsaliydi ve ruhu benimkini dilediği gibi şekillendiriyordu. Kısa süre sonra üzerimdeki etkisini gizlemem imkânsız hale gelmişti. Kendimi ele vermemek için, Comédie-Française'deki locamı terk ettim. Kendimi dine adanmış gibi göstererek, akşamları kiliseye dua etmeye gidiyormuş gibi yapmaya başladım. Ama onun yerine, bir işçi kız gibi giyinerek halktan seyircilerin arasına karışıyor ve onu dilediğim gibi, hayranlıkla dinliyordum. Sonunda, tiyatronun çalışanlarından birini ayarladım ve salonun bir köşesinde, kimsenin göremeyeceği ve gizli bir geçitten geçerek girebildiğim kendime ait küçük bir yer edindim. Kendimi garantiye almak için bir öğrenci gibi giyiniyordum. Kendisiyle henüz hiç konuşmadığım, hiç bakışmadığım bir adam için yaptığım bu delilikler beni gizemiyle daha da cezbediyor ve bana mutluluk hissi veriyordu. Salonumdaki kocaman duvar saati oyun saatini haber verince kalbim hızla çarpmaya başlıyordu. Arabam hazırlanırken, kendimi toparlamaya çalışıyordum: Sinirli hareketlerle yürüyor ve eğer Larrieux yakınlarımdaysa onu uzaklaştırmak için kendisine kaba davranıyordum, canımı sıkın diğerlerini de büyük bir maharetle gönderiyordum. Bu tiyatro tutkusunun bana verdiği zihin açıklığı inanılmazdı. Beş yıl boyunca bu tutkuyu bü-

yük bir incelikle ve renk vermeyerek, erkeklerin en kıskancı olan Larrieux'den ve etrafımdaki tüm acımasızlardan gizlemem gerekmişti.

İtiraf etmeliyim ki bu tutkuya karşı koymak yerine, kendimi ona açgözlülükle ve derin bir zevkle teslim ediyordum. Bu tutku, bana yeni bir hayat vermişti, bana sonunda tanımak ve hissetmek istediğim her şeyin kapısını açıyordu; öyle ki beni bir kadın yapıyordu.

Titremekten, soluğumun kesilmesinden, bayılacak gibi olmaktan mutlu ve gururluydum. Güçlü bir çarpıntı hareketsizliğe gömülmüş kalbimi ilk sardığında, karındaki bebeğin ilk hareketlerini hisseden genç bir anne kadar gururluydum. Surat asan, gülen, kurnaz, dengesiz bir kadın oldum. Zavallı Larrieux kendimi dine vermem beni kaprisli biri yaptığına şahit oluyordu. Sosyete de, her gün daha da güzelleştiğim, yumuşadığım, gülüşümün bilgeleştiği, yaptığım tüm yorumların benden beklenenden çok daha açık görüşlü ve daha da isabetli hale geldiği söyleniyordu. Tüm bunlar, hiç ilgisi olmadığı halde Larrieux'ye atfediliyordu.

Hayatımın bu dönemine dair o kadar çok anım var ki onları sıraya koymakta zorlanıyorum. Bunları size anlatırken, sanki yeniden gençliğime dönüyorum ve L  lio'nun adını   ittik  e kalbim yeniden hızla çarpıyor. Size az önce, duvar saatinin çaldığını duyunca mutluluktan ve sabırsızlıktan   rperdi  imden bahsetmiştim. Şu anda dahi, sarkacın çıkardığı bu sesi duyunca beni saran o muhteşem soluksuz kalma halini yeniden hisseder gibiyim. O zamandan bu yana, kaderin cilveleri beni Marais'de küçük bir apartman dairesinde mutluluğu bulmaya götürdü. Lüks içindeki evimi, asil çevremi, eşyaları bana o a  k ve hayal dolu zamanları hatırlatan geçmişteki görkemli hayatımı hiç aramıyorum. Felaketten, o döneme ait birka   parça eşyayı kurtardım; şimdi onlara tıpkı saat   ald  ğındaki ve atlı arabamın nallarının taşların   zerin-

deki tıktıklarını duyduğum zamanki heyecanıyla bakıyorum. Ah! Çocuğum, sakın böyle âşık olmayın zira bu ancak ölünce denecek bir fırtınadır.

Dışarı çıktığımda kendimi canlı, hafif, genç ve mutlu hissediyordum. Hayatımdaki her şeyin tadına varmaya başlamıştım: lüksün, gençliğin, güzelliğin. Tüm duyularım ve tüm gözeneklerimden mutluluk soluyordum. Atlı arabamın içinde usulca kıvrılmış, ayaklarımı kürkümün altına saklamış, karşımda asılı altın çerçeveli aynada süslü ve parıldayan yüzümü seyrediyordum. Kadınların, şimdilerde dalga geçilen o zamanki kıyafetleri olağanüstü derecede parlak ve gösterişliydi; zevkli bir şekilde kullanıldığında ve abartıları dizginlendiğinde bu kıyafetler güzelliği, ressamların dahi yansıtmayı başaramayacağı bir asalet ve yumuşak bir zarafetle donatıyordu. Tüm o tüyler, çiçekler ve kumaşlardan oluşan ıvr zıvırın altında, kadınlar tüm hareketlerini yavaşça yapmak zorunda kalıyordu. Nice iri yarı kadınlar gördüm, bembeyaz giyinip pudralandıklarında ve hareli kumaştan kuyruklarını sürükleyip alınlarındaki tüyleri incelikte sallarken, mübalağa etmeden söylüyorum, kuğuya benzerlerdi. Rousseau ne derse desin, kabarık tüylerinin içindeki bir kumru gibi, küçük zayıf vücutları sarmalayan o muazzam saten kumaşların kıvrımları içinde, bol ve kabarık tüllelerin, kollardan dökülen uzun dantel kanatların içinde, capcanlı, rengârenk eteklerimiz, kurdelelerimiz, değerli taşlarımızla, yabanarılardan çok kuşlara benziyorduk ve de küçücük ayaklarımızla şık topuklu terliklerimizin içinde dengede durmayı başardığımızda, işte o zaman gerçekten de, dere kıyısında, toprağa ayak basmaktan korkan bir kuyruksallayan kuşunun gururlu ihtiyatlılığıyla yürüyormuş gibi görünüyorduk.

Size sözünü ettiğim dönemde, saçlara yumuşak ve kül rengi bir görünüm veren sarı pudra kullanılmaya başlamıştı. Bu şekilde saç renginin çigliğini azaltmak yüze

daha yumuşak bir görünüm ve gözlere olağanüstü bir parlaklık veriyordu. Tamamen açıkta kalmış olan alın, bu modaya uyan saçların solgun nüansları altında belirsizleşiyor, daha geniş, daha pürüzsüz görünüyor ve kadınlara asil bir hava veriyordu. Hiçbir zaman hoş bulmadığım krepelerin yerini daha doğal saçlar almıştı; iri bukleler arkaya doğru taranıyor, boyuna ve omuzlara doğru düşüyordu. Bu saç modeli bana çok yakışıyordu, bunun yanı sıra mücevherlerimin zenginliği ve yenilikçi olmalarıyla ün salmıştım. İnsanların karşısına kâh tüylerle süslü yavruağzı renkli kadife bir elbiseyle, kâh kaplan derisiyle kaplanmış beyaz satenden bir bluzla çıkıyordum, bazen de lila rengi şam kumaşından, gümüş şeritli ve incilerle süslenmiş beyaz tüylerle bezeli bir elbise giymiş oluyordum. İkinci oyunun başlamasını beklerken işte böyle geziniyordum; L  lio asla ilk oyunda oynamazdı.

Salonlarda büyük s  kse yapıyordum ve arabama bindiğimde L  lio'yu seven ve onun tarafından sevebilme ihtimali olan bu kadına beğeniyle bakıyordum. O zamana dek, kendimi g  zelleştirmemin yegâne sebebi neden olduğum kıskançlık duygusuydu. G  zelliğim için harcadığım çabanın nedeni, bana kar  şı korkunç komplo-lar kurmuş olan kadınlardan, kötü niyetli olmayan bir intikam almaktı. Ancak     k olduğum andan itibaren, g  zelliğimden kendim için zevk almaya başladım. L  lio'ya Paris'te ondan esirgenen tüm başarıların kar  şılığı olarak ancak bunu sunabiliyordum; bunca alay edilen, bunca hor görülen ve bunca değeri bilinmemiş bu zavallı oyuncunun, R... Markizi'nin kendisini ona adadığını öğrendiği gün duyacağı mutluluk ve gururu gözümde canlandırarak mutlu oluyordum.

Zaten tüm bunlar gülünç ve ka  amak hayallerden ibaretti; içinde bulunduğum durumun izin verdiği tüm kazan   ve sonuç bu kadardı. Düşüncelerim herhangi bir somutluğa bürünür b  r  nmez ve a  kıma dair herhangi

bir tasarının gerçekleşebileceğini hisseder hissetmez, onu büyük bir gayretle bastırıyordum, o anda sosyetedeki yerimin tüm kibri bana yeniden hâkim oluyordu. Neden bana şaşırarak bakıyorsunuz? Bu durumu size birazdan izah edeceğim. Şimdi, anılarımın mutlu evreninde biraz daha gezinmeye izin verin.

Saat sekize doğru, Lüksemburg tarafındaki küçük Karmelit Kilisesi'nde iniyor ve arabamı gönderiyordum; o saatte rahibelerin düzenlediği bir söyleşiye katılacaktım gibi yapıyordum ancak kiliseyi ve bahçesini boydan boya geçerek öteki taraftaki sokağa çıkıyordum. Orada, çatı katındaki dairesinde Florence adındaki genç bir işçi kızla buluşuyordum; Florence bana tamamen sadıktı. Onun odasına kapanıp, üzerimdeki süslü püslü kıyafetleri büyük bir neşeyle döşeginin üzerine çıkarıyor ve yerine siyah bir giysi giyiyor, deri kılıflı bir kılıç ve bir rahip okulunun genç müdürününki gibi bir peruk takıyordum. İri ve esmer halimle ve masum bakışlarımla, gizlice tiyatro izlemeye giden, beceriksiz ve ikiyüzlü bir rahibe benziyordum. Dışarıda birtakım dolaplar karıştırdığımı düşünen Florence, geçirdiğim dönüşüme benimle birlikte gülüyordu. İtiraf etmeliyim ki eğlence evlerindeki gizli akşamlara katılmaya giden, aşktan ve zevkten sarhoş, çılgın genç kadınlar gibi şendim.

Ardından, bir araba tutuyor ve tiyatrodaki küçük locama gidip büzülüyordum. Ah! İşte o zaman kalp çarpıntılarım, korkularım, neşem, sabırsızlığım son buluyordu. Tüm benliğimle derin düşüncelere dalıyordum ve perdenin açılışına kadar, dalmış bir şekilde, büyük gösteriyi bekliyordum.

Tıpkı mıknatıs etkisi yaratan uçuşuyla soluğu kesilmiş ve donup kalmış bir keklği üzerinde büyüleyici daireler çizerek etkisi altına alan bir akbaba gibi, Lélío'nun o yüce şair ve oyuncu ruhu da benim tüm melekelerimi etkisi altına alıyor ve beni derin bir hayranlık ve mahmur-

luğa sevk ediyordu. Ellerim dizlerimin üzerinde kenetlenmiş, locanın Utrecht kadifesine çenemi dayamış, alnım ter içerisinde onu dinliyordum. Nefesimi tutuyordum; hiçbir vücut hareketini ya da adımını kaçırmamaya odaklanmış gözlerimi yakan ve kurutan ışıkların yorucu aydınlığına lanetler ediyordum. Göğsünün her inip kalkışını, alnındaki her kırışıklığı seçmeye çalışıyordum. Onun yalandan duyguları, oyun icabı başına gelen felaketler beni gerçek olgular gibi etkiliyordu. Kısa zamanda yanlışı doğrudan ayıramaz olmuştum. Benim için artık L lio yoktu: O artık Rodrigue'di, Bajazet'ydi, Hippolyte'ti. Ona düşman olanlardan nefret ediyor, tehlikeye düştüğünde korkudan titriyordum, acı  ektiğ nde onunla birlikte gözyaşlarına boğuluyordum, öldüğünde i imden gelen   lıkları boğmak için mendilimi ısıırıyordum. Oyun aralarında, locamda bitkin bir şekilde koltuğuma gömülüyor ve kulak tırmalayan zil sesi perdenin açılışını haber verene dek orada  l  gibi kalıyordum. Perde a ıldığında k llerimden yeniden doğuyor, güçlü ve harareti halimi yeniden kazanarak onu hayranlıkla izlemeye, hissetmeye ve ağlamaya devam ediyordum. Bu adamın yeteneğı şiiir, gençlik ve tazelik doluydu! Onun ayaklarına kapanmayan zamanımın insanları buzdan yapılmış olmalıydı!

Bununla birlikte, her ne kadar yerleşik kanılara meydan okusa, bu aptal izleyicilerin zevkine uyması imkânsız olsa, kıyafetlerinin hırpaniliğ yle kadınlar için bir rezalet gibi görünse, budala kuralları hor görmesiyle erkeklerin onuruna dokunsa da, bakışları ve sözleriyle, bu nankör ve ayak direyen izleyici kitlesini, yüce bir kudret ve karşı konulamaz bir cazibeyle avucunun içerisine aldığı ve onları, tüylerini diken diken ederek alkışlamaya zorladığı anlar da yok değildi. Bu anlar nadirdi zira yüzyılın hâkim anlayışını bir anda değ ştirmek mümkün değildi. Ancak bu ger ekleşt ğ nde, bir alkış tufanı kopuyordu; sanki o anda onun üstün yeteneğı karşıсында dize gelen Parisliler,

yaptıkları tüm haksızlıkların bedelini ödemek ister gibiydiler. Bense, bazen bu adamın doğaüstü bir güce sahip olduğuna ve de onu en acımasızca aşağılayanların bile, istemeyerek de olsa zaferini teslim etmek zorunda kaldıklarına inanıyordum. Öyle ki böyle zamanlarda, Comédie-Française'in tiyatro salonu büyük bir taşkınlığa sahne olur ve çıkarken insanlar birbirlerine Lelio'yu alkışlamış olmanın şaşkınlığıyla bakarlardı. Bense böyle anlarda duygularımın seline kapılır, bağırır, ağlar, tutkuyla onun adını çağırır ve çılgınca ona seslenirdim; neyse ki cılız sesim etrafımda kopan fırtınanın içinde kaybolurdu.

Bazı zamanlarda ise, bana gayet soylu görüldüğü halde insanlar Lelio'yu ıslıklardı ve ben de öfkeyle oyunu terk ederdim. Böyle günler benim için en tehlikelisiydi. Gidip onu bulmak, onunla ağlamak, içinde yaşadığımız zamana onunla birlikte lanet okumak ve ona duyduğum hayranlık ve aşkla onu teselli etmek için içimde şiddetli bir istek belirirdi.

Bir akşam, içeri girmek için kullandığım gizli geçitten dışarı çıkarken, ufak tefek ve zayıf bir adamın önümden hızlıca geçerek caddeye doğru yöneldiğini gördüm. Bir görevli şapkasını çıkararak ona 'İyi günler Bay Lelio,' diye seslendi. Bu olağanüstü adamı yakından görebilme arzusuyla derhal peşine düştüm, yolun karşısına geçtim ve kendimi içine attığım tehlikeyi umursamadan gittiği kafeye onunla birlikte girdim. Bereket versin ki burası kendi çevremden kimseyle karşılaşma ihtimalimin olmadığı avam bir kafeydi.

Kötü bir lambanın dumanlı ışığı altında Lelio'yu ilk gördüğüm an bir hata yapmış ve başka birini takip etmiş olduğumu sandım. Bu adam en az otuz beş yaşındaydı: Rengi sarı, benzi solgun ve yıpranmıştı, kötü giyimliydi, avam bir havası vardı, boğuk ve cansız bir sesle konuşuyor, bayağı insanlarla el sıkışıyor, sert içkiler içiyor ve feci şekilde küfrediyordu. Kendisine birçok kez adıyla sesle-

nildikten sonradır ki oradakinin tiyatronun tanrısı ve Corneille'in büyük yorumcusu olduğundan emin olabildim. Bu adamda, daha önce beni büyülemiş olan çekicilikten, o son derece asil, ateşli ve kederli bakışlardan eser yoktu. Gözleri cansız, donuk, neredeyse aptal gibiydi, kafenin garsonuna seslenirken, kumardan, meyhaneden ve kadınlardan bahsederken şiveli konuşması iyice bayağlaşıyordu. Kendini salarak yürüyordu, pis bir görünüşü vardı, yüzündeki makyaj bile tam silinmemişti. O artık Hippolyte değil, L  lio'ydu. Mabet bomboş ve zavallı kalmış, k  hin susmuş, tanrı insana dönüşmüştü hatta insana bile değil bir oyuncuya dönmüştü.

L  lio   tıktıktan sonra uzun süre şaşkınlık içinde yerimde donakaldım, kendime rahat, bağımsız bir hava vermek için ısmarlamış olduğum sıcak şarabı yudumlamayı bile unutmuştum. Nerede bulunduğumun ve üzerime dikilmiş olan bakışların farkına varınca beni bir korku sardı, hayatımda ilk defa böyle garip bir durumda bulunuyor ve bu sınıftan insanlarla ilk defa doğrudan temas ediyordum; ger  i o zamandan bu yana böyle uygun-suz durumlara alıştım.

Ayağa kalktım, oradan çabucak ayrılmak istedim ancak hesabı ödemeyi unutmuştum. Garson arkamdan koşturdu. Utancımdan yerin dibine girdim, yeniden içeriye girmem, kasada durumu izah etmem ve üzerime dikilmiş kuşkulu ve alaycı bakışlara maruz kalmam gerekti. Dışarı çıktığımda takip edildiğim izlenimine kapıldım. Hemen kendimi atabileceğim bir araba aradım ama nafile, Com  die-Française binasının önünde hiç araba kalmamıştı, arkamda beni izleyen ağır adımların sesini duyuyordum. Titreyerek arkamı döndüm; karşımdaki, kafenin bir köşesinde dikkatimi çekmiş olan, muhbiri ya da daha kötüsünü andıran sırk gibi bir adamdı. Bana bir şeyler söyledi, ne söylediğini bilmiyorum, korkudan aklım başımdan gitmişti; yine de kendisinden kurtulacak kadar kafam çalıştı.

Korkunun verdiği cesaretle bir anda bir kahramana dönüştüm ve hızlıca bastonumu yüzüne geçirdim ve o henüz benim bu cesaretim karşısında sersemlemiş haldeyken beni yavaşlatmaması için bastonu hemen fırlatarak yayından fırlamış ok gibi koşmaya başladım ve Florence'ın evine gelinceye kadar da durmadım. Ertesi gün öğle vakti, pamuk perdelerle ve pembe tüylerle süslü cibinlikle çevrili yatağımda uyandığımda her şeyin bir rüya olduğu hissine kapıldım; önceki gece yaşadığım macera ve hayal kırıklığından bana kalan, şiddetli bir küçük düşme duygusuydu. Aşkımдан tamamen kurtulduğumu düşündüm ve kendimi tebrik etmek istedim ancak bunun bir faydası olmadı. Hissettiğim usandırıcı bir pişmanlıktı; hayatım yeniden sıkıcı bir hal almıştı, her şeyin büyüğü bozulmuştu. O gün Larrieux'yü kapı dışarı ettim.

Akşam oldu ancak önceki akşamların o güzel heyecanlarından eser yoktu. Dünya gözüme çok tatsız görünüyordu. Kiliseye gittim; kendimi dine adamaya karar vererek konuşmaları dinledim, grip kaptım ve eve hasta olarak döndüm.

Günlerce yataktan çıkamadım. Ferrières Kontesi ziyaretime geldi, ateşimin tamamen düştüğüne, beni hasta edenin yatakta kalmak olduğuna, dışarı çıkıp kafamı dağıtmam, tiyatroya gitmem gerektiğine beni ikna etmeye çalıştı. Sanırım Larrieux'de gözü vardı ve benim ölmemi istiyordu.

Dahası, onunla *Cinna* oyununu görmeye gitmem için beni zorladı. 'Tiyatroya artık gelmiyorsunuz,' diyordu bana. 'Sizi kemiren dindarlığınız ve can sıkıntısı. Uzun zaman oldu, Lélío'yu seyretmediniz, epey ilerleme kaydetti hatta şimdi bazen alkış alıyor, yakında çekilir olmayı başlayacağını zannediyorum.'

Nasıl oldu da onun peşinden gittim bilmiyorum. Zaten, artık Lélío'nun üzerimdeki etkisi sona ermiş olduğundan, onun tarafından baştan çıkarılarak herkesin gözü

önünde kendimi kaybetme ihtimalim yoktu. Abartılı bir şekilde süslendim ve artık ortadan kalktığını düşündüğüm bu tehlikeye meydan okumak üzere sahnenin önündeki büyük localardan birine doğru yola koyuldum.

Ancak tehlike hiç olmadığı kadar gerçektir. L  lio olağanüstüydü ve daha önce hiç olmadığı kadar ona vuruldu  umu fark ettim. O gece yaşadığım macera artık benim için bir rüyadan ibaretti, L  lio'nun bana sahnede göründüğünden başka biri olması imk  nı yoktu. Kendime rağmen, bana ya  att  ğ   tüm o müthiş heyecanlara yeniden kapılıyordum. Gözyaşları içindeki yüzümü mendilimle saklamak zorunda kaldım, da  ılmıştım, rujumu siliyor, makyajımı bozuyordum; sonunda Ferri  res Kontesi heyecanımın salonda yarattığı etki yüzünden beni locanın arka tarafına çekilmeye zorladı. Neyse ki, bu ruh halimin Bayan Hippolyte Clairon'un oyunculuğu sayesinde meydana geldiği izlenimini vermeyi başardım. Bana kalırsa, bu kadın oyuncu çok soğuk ve ölçülüydü, belki de eğitimi ve kişiliği o zamanki tiyatroculuk mesleği için fazla üstündü ancak *Cinna* oyunundaki 'Yavaş lütfen' deyişi ona büyük   n kazandırmıştı.

Aslında denebilir ki bu kadın oyuncu L  lio'yla birlikte sahneye çıktığı zamanlar, kendisini kat kat a  ıyordu. L  lio'nun oyunculuk tarzına kar  şı nazik bir küçümseme göstermekle birlikte, farkında olmadan onun dehasının etkisinde kalıyor ve sahne üzerinde tutkuyla bir araya geldiklerinde ondan ilham alıyordu.

O gece ya süslü g  r  n    m ya da duygusal hareketlerim nedeniyle L  lio'nun dikkatini çekmiştim, sahnede olmadığı bir sırada, o zamanlar tiyatroda sahnenin üzerinde oturan adamlardan birine doğru eğilerek benim adımı sorduğunu gördüm. Bunu bana bakışlarından anladım. Kalbim yerinden fırlayacakmış gibi çarpıyordu, oyun sırasında L  lio'nun bakışlarının birçok kez benim olduğum tarafa doğru yöneldiğini fark ettim. Kendisine

beni sorduğu ve onunla birçok defa bana bakarak konuşan Şövalye Brétillac'ın benim hakkımda ona neler dediğini öğrenmek için neler vermezdim! Lélío'nun yüzü rolünün saygınlığına halel getirmemek için ciddiyetini korumuş olduğundan, benim hakkımda kendisine ne tür bir bilgi verildiğini anlamama imkân verecek bir ifadeye bürünmemişti. Brétillac denen adamı çok az tanıyordum, benim hakkımda iyi ya da kötü ne diyebileceği konusunda bir fikrim yoktu.

İşte o gece, beni Lélío'ya bağlayanın ne tür bir aşk olduğunu anlamış oldum: Bu son derece fikrî ve romansı bir tutkuydu. Benim asıl âşık olduğum o değil, onun başarıyla canlandığı eski zamanların kahramanlarıydı, artık tamamen ortadan kaybolmuş dürüst, sadık ve şefkatli kahramanlar onda vücut buluyordu; onunla ve onun sayesinde artık unutulmuş erdemlerin çağına geri gitmiş oluyordum. Gururla, o günlerde yaşamış olsaydım, dışlanmış ve saygınlığımı yitirmiş halde olmayacağımı, kalbimin boş kalmayacağını ve tiyatrodaki bir hayaleti sevmek zorunda kalmamış olacağımı düşünüyordum. Lélío benim için yalnızca Cid'in gölgesinden ibaretti, o yalnızca, Fransa'da günümüzde artık insanların alay ettikleri eski ve şövalyelik dönemine ait aşkları temsil ediyordu. Bir insan ve bir aktör olarak beni endişelendirmiyordu, onun aslında kim olduğunu görmüştüm; onu ancak sahnedeyken sevebilirdim. Benim Lélío'm, Comédie-Française'in sahne ışıklarından uzaklaştığında artık kendisini tanıyamadığım hayalî bir varlıktı. Benim âşık olduğum kişiye dönüşmesi için sahnenin yarattığı yanılsama, sahne ışıklarının gölgesi, kostüm ve makyaj gerekiyordu. Tüm bunların yokluğunda benim için hiçliğe karışıyordu, tıpkı bir yıldız gibi günün ışımasıyla ortadan kayboluyordu. Onu sahnenin dışında görmek için en ufak bir istek duymuyordum hatta bu beni umutsuzluğa sürüklüyordu. Bu

benim için, toprak bir vazonun içinde bir miktar külden ibaret kalmış büyük bir adamı izlemek gibi bir şeydi.

Eskiden genelde Larrieux'yü kabul ettiğim saatlerde sık sık evde bulunmamam ve özellikle de kendisiyle artık arkadaşlık dışında bir münasebette bulunmayı kesin bir dille reddetmem, doğrusunu söylemek gerekirse, Larrieux'nün daha önce hiç olmadığı kadar sağlam temellere dayanan kıskançlık nöbetlerine kapılmasına neden oldu. Diğer taraftan kaçma niyetiyle Karmelit Kilisesi'ne gittiğim bir akşam beni takip ettiğini fark ettim ve bundan böyle ondan gece kaçamaklarımı saklamanın neredeyse imkânsız hale geldiğini anladım. Dolayısıyla, kimseden gizlemeden tiyatroya gitmeye karar verdim. Yavaş yavaş hislerimi saklamak için gerekli ikiyüzlülüğü edinmeye başlamıştım ve de gerçek hislerimi kamufle etmek için Hippolyte Clairon'a olan hayranlığımı yüksek sesle dile getiriyordum. Bundan böyle pek rahat davranamıyordum; kendi kendimi kontrol etmek zorunda olduğumdan, çok canlı ve derin bir zevk alamıyordum. Ancak bu durum, kendisini telafi eden yeni bir durum ortaya çıkarmıştı. L  lio bana bakıyor, beni inceliyordu; g  zelli  im onun dikkatini çekmişti, gösterdiğim ilgi gururunu okşuyordu. Gözlerini benden almakta zorlanıyordu. Hatta birkaç kez, dikkati dağılarak seyircileri hoşnutsuz etti. Kısa sürede emin oldum: Beni delicesine seviyordu.

Vaud  mont prensesi locama göz koyunca, orayı ona bırakarak daha küçük, daha kuytu ve yeri daha iyi olan bir locaya geçtim. Sahnenin tam yanındaydım; böylece L  lio'nun tek bir bakışını bile ka  ırmıyordum ve onun bakışları da kimseye fark ettirmeksizin beni bulabiliyordu. Zaten onun hisleriyle buluşmam için artık buna bile gerek yoktu: Ses tonuyla, i     eki  leriyle, bazı kelimeleri ve dizeleri söyleyiş şekliyle bana hitap etmekte olduğunu anlıyordum. Kadınların en mutlusu, en gururlusu

bendim zira o anlarda bana âşık olan bir aktör değil bir kahramandı.

İşte böyle! Aşkımı kimseye belli etmeden ve kendi kendime iki yıl boyunca ruhumun derinliklerinde besledikten sonra artık karşılıklı olan bu aşk, bakışlarım Lelio'ya aramızdaki bu mahrem ve gizemli temasın ötesinde bir şeyler olabileceği umudunu vermeksizin üç yıl böylece devam etti. Bundan böyle, Lelio'nun sık sık beni gezintilerimde takip ettiğini biliyordum, onu fark etmeye ya da kalabalıkta kendisini seçmeye tenezzül etmiyordum, tiyatronun dışında onun varlığını fark etmek için öylesine az bir istek duyuyordum ki. Ben, seksen yıllık hayatımda yalnızca bu beş yılı yaşadım.

Sonunda bir gün, *Mercure de France* gazetesinde yurtdışına gidecek olan Lelio'nun yerine, Comédie-Française'e yeni bir aktör alındığını okudum. Bu haber benim için ölümcül bir darbe oldu, bu tutku ve bu fırtınalı duygular olmadan nasıl yaşamaya devam edebileceğimi tahayyül edemiyordum. Bu durum aşkıma aşırı bir ivme kazandırdı ve neredeyse kendimi kaybetmeme neden oldu.

Artık, sınıfımın gerektirdiği asalete aykırı her tür düşüncüyü daha doğmadan bastırmak için kendi kendimle mücadele etmeyi bırakmıştım. Lelio'nun gerçekte nasıl biri olduğu beni rahatlatmıyordu. Acı çekiyordum, sahnede görüldüğü gibi olmadığı için gizli gizli, kendi kendime söyleniyordum, hatta önyargılarımın eseri olan tüm kibrimi ve toplumdaki yerimin eseri olan tüm hor görmelerimi uğruna feda edebilmek için her akşam, sanatın onu dönüştürdüğü genç ve güzel adam olmasını dileyecek kadar ileri gitmiştim. Uzun zamandır ruhumu kaplayan bu tinsel varlığı kaybetmem söz konusu olunca tüm hayallerimi gerçekleştirme ve sonrasında hayattan, Lelio'dan ve kendimden nefret etmemi gerektirmeyecek bir adım atmayı deneme arzusuna kapılmıştım.

Tam bunlara karar vermişken, tanımadığım bir el yazısıyla yazılmış bir mektup aldım; Larrieux'nün yazmış olduğu binlerce sitem mektubu ve yüzlerce kişi tarafından yazılmış binlerce güzel kokulu ilanıaşk mektubu arasından tek sakladığım mektup bu oldu. Çünkü aslında almış olduğum yegâne aşk mektubu buydu.”

Markiz sustu, ayağa kalktı ve dosdoğru kakmalı bir kutuya doğru giderek içinden epey buruşmuş ve epey incelmış bir mektup çıkardı; güçlkle okudum.

“Hanımefendi,

Eminim ki bu mektup sizde yalnızca bir küçümseme duygusu yaratacaktır, onu sinirlenmeye bile layık bulmayacaksınız. Ne var ki dipsiz bir uçuruma yuvarlanmış bir adam için, dipte bir taş fazla ya da eksik olmuş, ne fark eder? Benim bir deli olduğumu düşüneceksiniz, haksız değilsiniz. Belki de bana gizlice sitem edeceksiniz, ancak samimiyetimden şüphe duymazsınız. Merhametiniz sizi alçakgönüllü kıldığından, belki ümitsizliğimin derecesini anlayabilirsiniz zira hanımefendi, gözlerinizin neden olduğu iyiliklerin ve kötülüklerin siz de farkında olmalısınız.

Kendi kendime diyorum ki, sizin en ufak bir acıma duygunuza nail olabilirsem, bu akşam, her akşam olduğu gibi yeniden doğduğum, o iple çektiğim saatte, yüzünüzün çizgilerinde en ufak bir acıma duygusunu sezebilirsem daha az mutsuz bir insan olarak yola çıkacağım, belki de Fransa'dan yanımda, bana başka bir diyarda yaşama ve orada nankör ve yorucu kariyerimi sürdürme gücü verecek bir hatıra götürmüş olacağım.

Ama siz hanımefendi, bunu zaten biliyor olmalısınız: Huzursuzluğum, taşkın davranışlarım, öfke ve ümitsizlik haykırıışlarım, sahnede defalarca beni ele vermiş olmalı. Bunca ateşi, ne yaptığınızın en azından bir nebze farkında olmadan alevlendirmiş olamazsınız. Ah! Belki de benimle bir kaplanın avıyla oynadığı gibi oynadınız, belki de benim deliliklerimden ve ıstıraplarımdan kendinize bir eğlence çıkardınız.

Oo! Hayır. Bu tahminlerimde fazla ileri gitmek olur. Hayır hanımefendi, buna inanmıyorum, asla böyle şeyler düşünmüş olamazsınız. Sizi asıl etkileyen büyük üstat Corneille'in dizele-ridir, sizin kendinizi özdeşleştirdiğiniz tragedyanın asil tutkularıdır, hepsi bu. Ben ise akılsızca, her seferinde sizin ilginizi çeke- nin yalnızca kendi sesim olduğunu, kalbimin sesinin sizin kalbi- nizde karşılık bulduğunu, sizinle benim aramda, seyirciyle aramda olandan daha fazla bir şeyler olduğunu düşünmeye cüret ettim. Oo! Bu büyük bir delilikti ama bir işaretti! Bunu benden almayın hanımefendi; sizin için ne fark eder? Bununla etrafta böbürleneceğimden mi endişe ediyorsunuz? Hangi hakla bunu yapabilirim ve hangi sıfatla insanları kendime inan- dırabilirim? Bunu yaparak ancak sağduyulu insanların alay ko- nusu olabilirim. Titreyerek benimsediğim ve tek başına, seyir- cilerin bana yaptığı kötü muamelenin verdiği üzüntüden daha büyük bir mutluluk veren bu düşüncemi benden almayın. Sizin ruhunuzda keşfettiğim ve başka hiçbir ruhun bana daha önce bahşetmemiş olduğu bu duyarlılık, sahnede sergilediğim bed- bahtlıklar için döktüğünüzü gördüğüm ve çoğu zaman ilhamı- mı taşkınlığa kadar vardırıran gözyaşlarınız, seyircilerimin soğuk- luğu karşısında beni teselli etmeye çalışan, en azından benim öyle zannettiğim, o ürkek bakışlarınız için dizlerimin üzerinde size teşekkürlerimi sunmama, sizi kutsamama lütfen izin verin.

Ah! Neden şatafat içinde ve parlak ışıklar altında doğdu- nuz! Neden ben isimsiz ve şöhretsiz, fakir bir sanatçıdan iba- retim! Keşke bir isimle, şimdiye kadar küçümsediğim ama bel- ki de beni size eriştirecek o unvanlardan biriyle değiş tokuş edebilmek için elimde, seyirci nezdinde itibarım ve bir banka- cının serveti olsaydı! Eskiden yetenekli olmayı diğer her şeye tercih ederdim; kendi kendime, aptal, kendini beğenmiş ve haddini bilmez olduktan sonra şövalye ya da marki olmak neye yarar derdim, büyük adamların kibrinden nefret eder ve eğer üstün yeteneklerim sayesinde onlardan daha yükseklere çıkarsam, böbürlenmelerinin intikamını alacağıma inanırdım.

Hayaller ve hüsrân! Bu delice tutkuya gücüm yetmedi. Ka-

ranlıkta kaldım, daha da kötüsü, başarının yanından geçtim, onu elimden kaçırdım. Kendimi yüce hissediyordum ama beni tozların arasına süpürdüler; ulviyete eriştiğimi sanıyordum, beni gülünç duruma düşürdüler. Kader, ölçsüz hayallerimi ve tutkulu ruhumu bir sinek gibi ezdi! Ben çok bedbaht bir adamım!

Ama en büyük deliliğim, bakışlarımı, kendimle toplumun geri kalanı arasına aşılabilir bir çizgi çeken sahne ışıklarının ötesine çevirmiş olmam. Bu benim Popilius Çemberi'mdi¹. Bunu aşmak istedim! Bir aktör olan ben, gözlerimin olmasına ve onları güzel bir kadına dikmeye cesaret ettim! Öylesine genç, öylesine asil, öylesine sevecen ve öylesine yükseklerde bir kadına! Zira biliyorum ki hanımefendi, siz tüm bu özelliklere sahipsiniz. Çevreniz sizi soğuk olmakla ve bağınazlıkla suçluyor, sizi bir tek ben görüyor ve tanıyorum. Hakkınızda Brétilac şövalyesinin anlattığı saçma hikâyelerin yalan olduğunu anlamam için tek bir gülüşünüz, tek bir gözyaşınız yetti.

Sizinki de nasıl bir kader böyle! Benim hayatıma olduğu gibi, sizin de hayatınıza çöken nasıl tuhaf bir alın yazısıdır ki, sizinki gibi bunca parlak ve aydınlık olduğu söylenen bir dünyada, sizi hakkıyla tanıyacak zavallı bir aktörden başkasını bulamamış olarsınız. Heyhat! Bu hüznü ve teselli edici düşüncüyü kimse elimden alamaz; yani, ikimiz de aynı toplumsal sınıfta doğmuş olsaydık, rakiplerim kim olursa olsun, ne kadar vasat biri olursam olayım sizi elimden kaçırmazdım. O zaman gerçeği teslim etmeniz gerekirdi; yani bende onların servetleri ve unvanlarından daha yüce bir şey olduğu gerçeğini: Sizi sevme gücü.

LÉLIO"

1. Helenistik çağda yaşayan Antik Yunan tarihçisi Polibios'un büyük eseri *The Histories*'de yazdığına göre, Seleukos İmparatorluğu'nun kralı Antiokhos, İskenderiye'ye yaptığı saldırıyı durdurması yönündeki Roma talepleriyle karşılaşınca bir süre oyalanır. Elçi olarak gönderilen Romalı komutan Gaius Popilius Laenas krala getirdiği mektupları okumadan önce elini sıkmayacağını söyler. Kral da mektupları okuyup bu konuda bir karar vereceğini söyleyince, Popilius bastonuyla kralın etrafına kuma bir çember çizer ve senatoya götürceği yanıtı vermeden önce bu çemberin içinden çıkamayacağını söyler. Metafor bu hikâyeden alınmıştır. (Y.N.)

“Bu mektup,” diye devam etti markiz, “yazıldığı zamana göre yadırgatıcı olmakla birlikte, ilk satırlarında göze çarpan Racine’e öykünen birkaç tumturaklı söze rağmen, bana çok güçlü ve gerçek gözüksü. Onda öyle yeni ve öyle gözûpek bir tutku vardı ki altüst olmuştum. İçimde karşı koymakta olan bir parça gurur da kaybolup gitti. Böyle bir aşkın bir saati için hayatımın tüm günlerini feda edebilirdim.

Size o anki kaygılarımdan, hayallerimden ve korkularımdan bahsetmeyeceğim, ben bile başını, sonunu hatırlayamıyorum. Anımsadığım kadarıyla birkaç kelimeyle şöyle bir yanıt verdim:

‘Sizi suçlamıyorum L  lio, suçlu olan kaderdir, yalnızca size acımiyorum, kendime de acıyorum. Kibir olsun, ihtiyat ya da namus olsun, hiçbir sebeple, sizin farkınıza varmış olduğum tesellisini elinizden almak istemem. Bunu saklayın çünkü size verebileceğim tek teselli budur. Size rıza göstermem asla mümkün olamaz.’

Ertesi gün bir mektup aldım, aceleyle okudum ve tam ben okurken gelen Larrieux’ye yakalanmama ramak kala ateşe atmayı başardım. Mektupta aşağı yukarı şunlar yazıyordu:

‘Hanımefendi, sizinle konuşmam gerek yoksa öleceğim. Bir kez, tek bir kez, yalnızca bir saat, lütfen. Benim haysiyetime ve ketumluğuma güvendiğimize göre, bir görüşmeden neden çekiniyorsunuz? Hanımefendi, ben sizin nasıl biri olduğunuzu biliyorum, sıkı ahlaklı ve dini bütün biri olduğunuzu biliyorum, hatta Vikont Larrieux’ye karşı olan hislerinizi de biliyorum. Sizden merhamet sözlerinden başka bir şey bekleyecek kadar aptal değilim ancak bunları sizin dudaklarınızdan işitmeliyim. Kalbim bunları duymalı ve beraberinde götürmeli yoksa kalbim paramparça olacak.

L  LIO’

Gururla şunu söyleyebilirim, zira tehlikeli bir durumda gösterilen her türlü asil ve cesur güven duygusu gururlanmayı hak ettirir, arsız bir çapkın tarafından tuzağa düşürülmekte olduğum korkusuna bir an bile kapılmadım. L lio'nun alçakgönüllü samimiyetine k r  körüne inanmıştım. Zaten, kendimdeki güce inanmaya d nden razıyđım; onunla buluşmaya karar verdim.   km ş yüz ifadesi, kötü ses tonu, avam havası tamamen aklımdan çıkmıştı, artık onun hakkında tek bildiğim yeteneğinin verdiği saygınlık, tarzı ve sevgisiydi. şöyle cevap verdim:

'Sizinle buluşacağım, güvenilir bir yer bulunuz ancak ben-den istediğiniz şeye dair bir beklentiniz olmasın. Tanrı'ya itimat ettiğim gibi size de itimat ediyorum. Eğer bundan faydalanma arayışındaysanız, bir zavallısınız demektir, böyle bir durumda sizden korkmayacağım.'

Cevap:

'G veniniz sizi al aklıklardan koruyacaktır. Hanımefendi, göreceksiniz ki L lio g veninize ihanet etmez. D k ... büyük bir iyi niyetle bana sık sık Valois Sokağı'ndaki evini kullanmamı önerir; orada ne yapabilirdim ki?    yıldır, benim için bu g   n altında yalnızca tek bir kadın var. Tiyatrodan çıkınca, bana buluşma yerinde olma şerefini bahşediniz.'

Altta yerin adresi yer alıyordu.

Bu mektubu aldığımda saat d rtt . Tüm bu m za-kereler gün boyunca sürmüştü. O gün, gün boyu, aklımlı kaybetmiş gibi odalar arasında dolaşıp durmuştum. Beş yıllık kararlılığın ardından olayların ve kararların bu hızlı gelişimi bana bir r yadaymışım hissi veriyordu ve son adımı attığımda, söz verip de artık geri adım atamayacağımı anladığımda, bitkin bir şekilde divanıma çıktım, soluksuz kalmıştım, oda etrafımda dönüyordu.

Gerçekten de rahatsızlanmıştım, bir doktor çağırıp kan aldirtmam gerekti. Çalışanlarıma, her kim olursa olsun, rahatsızlığımdan bahsetmelerini yasakladım. Başkalarının vereceği can sıkıcı tavsiyelerden korkuyordum ve de akşam dışarı çıkmamı engellemelerini istemiyordum. Saatin gelmesini beklerken yatağıma uzandım ve M. de Larrieux bile gelse içeri alınmamasını istedim.

Kan aldırma, beni güçsüz bırakarak fiziksel olarak rahatlatmıştı. Zihnim bitkin düşmüştü, ateşimin yükselmesiyle tüm kuruntularım geçti gitti. Mantiğim ve anılarım yavaş yavaş geri geliyordu, kafede yaşadığım hayal kırıklığını ve Lelio'nun sefil tavırlarını hatırladım, yaptığım delilikten yüzüm kızardı, bulutlar üzerindeki hayallerimden yavan ve rezil gerçekliğin içine düşmüştüm. Bu romanlardaki gibi kahramanca sevgiyi, nasıl olup da beni bekleyen iğrenme ve hatıralarımı zehirleyecek olan utanç duygusuna feda ettiğimi anlayamıyordum. O anda, yapmış olduğum şeyden ölümüne bir pişmanlık duydum, beni saran büyüün, aşk dolu hayatımın ve mahvetmek üzere olduğum saf ve samimi memnuniyet duygusunun yasını tutuyordum. En çok da, gördüğüm anda kaybedeceğim, beş yıl boyunca büyük bir mutlulukla sevmiş olduğum ve birkaç saat sonra artık sevmeyeceğim Lelio'nun yasını tutuyordum.

Bu keder içerisinde hırsıyla kollarımı büktüğümünden kan alınan yer açıldı ve damarlarımdan kan fışkırmaya başladı, oda hizmetçimi çağırmadan yatağımda bayılmışım. Uyumamak için ne kadar mücadele etsem de ağır ve derin bir uykuya gömüldüm. Rüya görmüyordum, acı çekmiyordum, birkaç saat boyunca ölü gibi yattım. Gözlerimi yeniden açtığımda, odam karanlık, ev sessizdi, bakıcım yatağımanın ayakucunda bir sandalyede uyuyakalmıştı. Bir süre, hiçbir şey hatırlayamadan ve hiçbir şey düşünmeden, bir uyuşukluk ve güçsüzlük içinde kala-

kaldım. Sonra bir anda hafızam geri geldi, kendi kendime randevu saatini kaçırp kaçırmadığımı, bir saat mi yoksa bir asır mı uyuyakaldığımı, gece mi yoksa gündüz mü olduğunu, hiç ses vermemiş olmamın L lio'yu öldürmüş olup olmadığını, hâlâ vaktim olup olmadığını sorup duruyordum. Ayağa kalkmaya çalıştım ama gücüm yetmedi, bir süre sanki bir kabustaymı  asına mücadele ettim. Sonunda tüm gücümü toplayarak  alı anlarımı yardıma  a ırdım. Parkenin  zerine atladım, perdeleri araladım, ayın bah emdeki ağaçların üzerinde parladığını gördüm, duvardaki saate doğru koştum, saat onu gösteriyordu. Oda hizmet imin üzerine atıldım, onu sarsarak uyandırdım: 'Quinette, bugün günlerden ne?' diye sordum. Ba ıarak sandalyeden fırladı ve kaçmaya çalıştı zira delirdiğini sanıyordu, onu yakaladım, yatışmasını sağladım, kendisinden yalnızca    saat uyumu  olduğumu öğrendim. Tanrı'ya teşekkürlerimi sundum. Bir araba çağırmasını istedim, Quinette hayretler içerisinde bana bakıyordu. Sonunda, aklımın başımda olduğuna ikna oldu, emirlerimi diğerlerine ilette ve giyinmeme yardımcı olmaya başladı.

En basit, en edepli elbisemi istedim, saçlarıma hiç s s takmadım, ruj sürmedim. L lio'da her şeyden önce saygı ve itibar duygusu uyandırmak istiyordum, bunlar benim için onun aşkından daha değerliydi. Bununla birlikte, Quinette tüm yaptıklarımın şaşkına dönmüş halde, beni baştan aşağı s zdukten sonra, 'Madam, doğrusunu söylemek gerekirse, nasıl yapıyorsunuz bilmiyorum ama üzerinizde ne kuyruğu ne de tarlatanı olan basit beyaz bir elbise olmasına ve bir ölü gibi hasta ve solgun g r nmenize rağmen, yüzünüze bir ben koydurtmak bile istemediğiniz halde, sizi hiç bu geceki kadar güzel görmemiştim. Bu gece size bakacak olan erkeklerin vay haline!' dedi.

'Sevgili Quinette, demek beni akıllı uslu biri gibi görüyorsun?'

'Ne demek Madam Markiz! Tanrı'dan her gün sizin gibi olabilmeyi diliyorum ama bu güne kadar...'

'Haydi, saf kız, bana oradan mantomu ve kürkümü ver.'

Gece yarısı olduğunda Valois Sokağı'ndaki eve varmıştım. Yüzümü özenle gizlemiştim. Oda hizmetçisi kıklıklı bir adam beni karşıladı, bu gizemli evin tek sahibi gibi görünüyordu. Beni karanlıklar içinde bir bahçenin dolambaçlı yollarından sessiz ve karanlık bir kulübeye doğru götürdü. Yeşil fenerini girişte bir yere bırakarak bana karanlık ve derin bir odanın kapısını açtı ve saygılı bir hareketle ve kayıtsız bir yüz ifadesiyle odanın derinliklerinden gelen ışığı göstererek, sanki birilerini uyardırmaktan korkuyormuşçasına kısık bir sesle şöyle dedi: 'Madam yalnız, henüz hiç kimse gelmedi. Madam yazlık salonda, ihtiyacı olduğunda beni çağırabileceği bir zil bulacak.' Ve sanki bir hokkabazlık numarası yapar gibi, kapıyı arkamdan kapatarak ortadan kayboldu.

Birdenbire beni dehşetli bir korku sardı, bir tuzağa düşürülmüş olmaktan korkuyordum. Adamı geri çağırdım. Hemen geldi, yüzündeki son derece aptal ifade içimi rahatlattı. Ona saatin kaç olduğunu sordum, oysaki kaç olduğunu çok iyi biliyordum, arabada en az on kez saati me bakmıştım. 'Gözlerini kaldırmadan 'Gece yarısı,' diye yanıt verdi. Adamın tamamen görevinin bilincinde ve iyi eğitilmiş olduğunu anladım. Yaz salonuna doğru gitmeye karar verdim ve salonun bahçeye açılan tüm kapılarının yerinde yalnızca Doğu işi boyanmış ipek perdeler olduğunu görünce kaygılanmın yersiz olduğuna inan-dım. Burası aslında bir müzik odasıydı, dünyada bu samimi odadan daha hoş bir yer olamazdı. Duvarlar kar gibi beyaz mermerlerle kaplanmıştı, aynaların çerçeveleri mat gümüş rengiydi, olağanüstü zenginlikte müzik aletleri, büyük incilerle süslü beyaz kadifeden mobilyaların

üzerine dağılmıştı. İçeriye yalnızca yukarıdan, alçıdan yaprakların oluşturduğu yuvarlak tavandan süzülen bir ışık aydınlatıyordu. Bu mat ve yumuşak ışık, neredeyse ay ışığı sanılabilirdi. Büyük bir ilgi ve merakla, daha önce benzerine rastlamadığım bu inziva kulübesini inceliyordum. Bu, bir kulübeye hayatımda ilk ve son ayak basışım oldu ancak burası, ister bu salon hafifmeşreplerin gizlice eğlendikleri bir mabet olmadığından, ister L lio ben gelmeden beni yaralayabilecek ve içinde bulunduğum durumdan üzüntü duymama yol a acak her tür nesneyi ortadan kaldırmış olduğundan olsun, içeri girmeden önce hissettiğim iğrenme duygusunu topyek n haksız çıkardı. Dekorasyon olarak sadece beyaz mermerden bir heykel mevcuttu, bu antik döneme ait bir heykeldi, başı örtülü ve parmağını dudaklarına götürmüş bir İsis heykeliydi. Her ikimizin de soluk ve beyaz giyinmiş, namusluca örtünmüş halinin aynadaki yansımasını görünce, kendi görüntümü onunkinden ayırt edebilmek için hareket etmem gerektiğı izlenimine kapıldım.

Bu hem mahzun, hem korkutucu hem de hoş sessizlik ansızın sona erdi; dipteki kapı a ılıp kapandı, hafif adımlar yavaşça parkeleri g c rdatıyordu. Kendimi bir koltuğ a attım, diriden çok  l  gibiydim, sonunda L lio'yu tiyatronun dışında yakından görecektim. Gözlerimi kapadım ve i imden ona elveda dedikten sonra a tım.

Hayretler içinde kalmıştım! L lio bir melek gibi yakışıklıydı, tiyatro kostümünü henüz üzerinden çıkarmamıştı; bu şimdiye kadar üzerinde görmüş olduğum en şık kost md . Beyaz satenden İspanyol tarzı ceketi, ince ve kıvrak bedenine tam oturmuştu. Omuzlarındaki ve  oraplarındaki kurdeleler kiraz kırmızısydı, omuzlarının üzerinde aynı renkten kısa bir manto vardı. Mantosunun  zerinde İngiliz dantelinden kocaman bir  ilek motifi vardı, saçları kısa ve pudrasızdı, beyaz tüylerin g lgelediğ  şapkası, elmastan bir g l n parladığı alnının

üzerine düşmüştü. Bu, *Festin de Pierre*¹ oyununda Don Juan'ı oynarken giydiği kostümdü. O anda, onu daha önce hiç görmediğim kadar yakışıklı, genç ve şiirseldi. Böyle birinin önünde, Vélasquez bile secdeye varırdı.

Önümde diz çöktü. Ona elimi uzatmaktan kendimi alamadım. O kadar ürkek, o kadar itaatkâr görünüyordu ki! Bir kadının önünde çekingenleşecek kadar vurgun bir adam... O zamanlar böylesi çok az bulunuyordu! Üstelik otuz beş yaşında bir adam, bir tiyatrocusu!

Olsun: Bana öyle geldi ki, hatta bana hâlâ öyle geliyor ki yeniyetme bir delikanlının tazeliğine sahipti. Beyaz giysileri içinde, genç bir prense benziyordu, alnında ilk aşkın tüm saflığı ve taşkın yüreğinde ilk aşkın ateşi vardı. Ellerimi aldı ve şehvetli öpücüklere boğdu. Bunun üzerine ben de aklımı kaybettim ve başını dizlerimin üzerine çekerek ateşler içindeki alnını, sert ve siyah saçlarını, yakalığının beyazlığı içinde kaybolan esmer boyunu okşamaya başladım, bunlar Lélío'yu hiç cesaretlendirmedim. Tüm taşkınlıkları kalbinde toplanmıştı, bir kadın gibi ağlamaya başladı. Hıçkırıklarında boğuldum.

Ah! İtiraf etmeliyim ki ben de büyük bir zevkle onunla birlikte ağlıyordum. Onu, kafasını kaldırıp bana bakmaya zorladım. Aman Tanrım, ne kadar da yakışıklıydı! Gözleri ne kadar da parlak ve şefkatliydi! Samimi ve ateşli ruhu, yüzündeki kusurlara ve uykusuz gecelerin ve yılların bıraktığı izlere bile bir çekicilik veriyordu! Ah, ruhun gücü! Ruhun mucizelerini anlamayanlar hiç âşık olmamış demektir! O güzel alnında erken belirmiş kırışıklıkları, bitkin gülümsemesini, solgun dudaklarını gördüğümde içim eridi; hayatındaki acılara, bıkkınlıklara ve zorluklara ağlamak istiyordum. Kendimi onun tüm

1. Molière'in *Dom Juan ou le Festin de Pierre* (Don Juan ya da Heykel ile Ziyafet) adlı oyunu. (Y.N.)

acılarıyla hatta bana karşı beslediği umutsuz aşkın acısıyla özdeşleştiriyordum, artık tek bir arzum vardı: Ona acı çektiren şeyi ortadan kaldırmak.

Kendimi kaybetmiş bir şekilde ona şöyle sesleniyordum: 'Benim sevgili L  lio'm, benim yüce Rodrigue'im, benim yakışıklı Don Juan'ım!' Bakışları beni yakıp kavuruyordu. Konuşmaya başladı, bana aşkının tüm safhalarını, tüm gelişmelerini anlattı, benim sayemde kötü alışkanlıkları olan bir aktörden nasıl din   ve ateşli bir adama dönüştüğünü, nasıl kendi gözünde itibarını yükselttiğini, gençliğinin cesaretini ve hayallerini nasıl geri kazandığını anlattı, bana karşı duyduğu saygı ve huşudan, zamane aşklarının budalaca palavralarını hor gördüğünden bahsetti, kollarımda bir saat geçirebilmek için kalan ömrünün bütün günlerini feda edeceğinden, ancak beni rencide etmekten korktuğundan bu bir saati de, ömrünü de feda etmekten   ekinmeyeceğinden söz etti. Bir kadının yüreğine bundan daha fazla nüfuz eden bir belagat daha önce görülmemiştir, müşfik Racine bile aşktan bu derece inan  la, bu kadar şiirsel ve bu kadar güçlü bahsetmemiştir. Tutkunun ortaya çıkarabileceği ne kadar nezaket, ne kadar ağırbaşlılık, ne kadar incelik ve ne kadar coşku varsa hepsini onun sözlerinde, sesinde, gözlerinde, okşamalarında ve teslimiyetinde gördüm. Aman Tanrım! Kendi kendisini mi kandırıyordu? Rol m   yapıyordu?"

"Hiç zannetmiyorum," diye bağırdım markize bakarak. Konuşurken Urg  le perisi gibi gençleşiyor, yüz yıl geriye gidiyordu sanki. Kadınların kalbinde kırışıklık olmaz diye kim demişti hatırlamıyorum.

"Sonuna kadar dinleyin," dedi markiz. "Tüm bu anlattıklarından dolayı ateşim yükselmişti, yolumu şaşırmıştım ve kendimi kaybetmiştim; kollarımı boynuna doladım, saten kıyafetine dokundukça, saçlarının kokusunu duydukça   rperiyordum. Aklım başımdan gitmişti.

Şimdiye kadar reddetmiş olduğum, bir daha hiç hissedemeyeceğimi düşündüğüm her şey bende su yüzüne çıkmıştı ancak bu o kadar şiddetli olmuştu ki bayıldım.

Hızlıca müdahale ederek beni kendime getirdi. Uyan-
dığımda onu ayaklarımın dibinde, her zamankinden da-
ha heyecanlı ve utangaç bir halde buldum. 'Bana merha-
met ediniz,' dedi, 'beni öldürün, beni kovun...' Benden
daha soluk, daha can çekişir halde gözüküyordu.

Öte yandan, bu fırtınalı gün içerisinde yaşamış oldu-
ğum tüm duygusal değişimler, bir ruh halinden hızlıca
bir diğerine geçmeme neden olmuştu. Yeni bir varoluşun
geçici parıltısı sönmüştü, soğukkanlılığıma yeniden ka-
vuşmuştum; gerçek aşkın incelikleri üstün gelmişti.

'Beni dinleyin Lelio,' dedim, 'sizin taşkınlıklarınıza
katılmama sebebim kesinlikle sizi hor görmem değil.
Çocukluktan beri bize belletmiş oldukları ve bizim için
ikinci bir benlik haline gelmiş olan kırılganlığım söz ko-
nusu olabilir ancak şu anda bunun beni etkilemiş olması
pek olası değil zira benliğim benim bile tanımadığım bi-
rine dönüşmüş durumda. Eğer beni seviyorsanız, size
karşı koymama yardım edin. Buradan, sizi yalnızca kal-
bimle sevmiş olmanın verdiği hoş tatmin duygusuyla
ayrılmama izin verin. Birine ait olmamış olsaydım, belki
de kendimi büyük bir mutlulukla size teslim ederdim;
ancak Larrieux'nün ruhumu kirletmiş olduğunu bilme-
lisiniz, bilmelisiniz ki o korkunç herkes gibi davranma
ihtiyacının beni itmesiyle, hiç sevmediğim bir adamın
dokunuşlarına maruz kaldım, bilmelisiniz ki bunun ben-
de yarattığı iğrenme duygusu hayal gücümü köreltti,
hatta o derece ki eğer demin size teslim olmuş olsaydım
belki de sizden nefret edecektim. Ah! Bu korkunç işe
kalkışmayalım! Kalbimde ve hatıramda saf olarak kalı-
nız. Birbirimizden sonsuza dek vazgeçelim ve buradan
hoş düşünceler ve güzel anılarla ayrılalım. Size yemin

ederim L lio, sizi ölünceye dek seveceğim. Yılların getireceği soğukluğun bu ateği s nd remeyeceğine inanıyorum. Ayrıca söz veriyorum, size direnip teslim olmuyorsam, bağka bir erkeğe asla teslim olmayacağım. Bu benim için hiç zor olmayacak, bana inanın.'

L lio, karđımda yere kapandı, hiç yalvarmadı, bana hiç sitem etmedi, ona bah etmiğ olduğum mutluluğu daha önce hayal dahi etmemiğ olduğunu ve daha fazlasını istemeye hakkı olmadığını söyledi. Buna karđılık, onun veda ediğini dinlerken, dermansızlığı ve sesinin tonu beni  rk tt . Beni d ğ nmenin ona mutluluk verip vermeyeceğini, bu gecenin yağattığı kendinden geçme duygusunun sonraki günleri de büyüleyip b y lemeyeceğini, bu geceyi her d ğ nd ğ nde ge miğteki ve gelecekteki acılarına merhem olup olmayacağını sordum ona. Yeniden canlanarak bana tüm bunların sözünü verdi. Yeniden ayaklarıma kapandı ve coğkuyla elbisemi öptü. Yalpaladığımı hissettim; ona gitmesini iğaret ettim, benden uzaklağtı. İstettiğim araba gelmiğti. Bu gizli gecenin ruhsuz hizmetçisi, haber vermek için dığarıdan kapıya    kez vurdu. L lio umutsuzca kapıya doğru atıldı, bir hayalete benziyordu. Onu yavağca kenara ittim, direnmedi. Ve kapıdan dığarı çıktım, arkamdan gelmek istediğini görünce ona salonun ortasında duran, İsis heykelinin altındaki sandalyeyi iğaret ettim. Sandalyeye oturdu. Dudaklarında tutkulu bir gülümseme vardı, gözleri minnet ve ağkla son kez parıldıadı. Hâlâ genç, hâlâ yakığıklı ve hâlâ bir İspanyol asiliydi. Birkaç adım attıktan sonra ve onu sonsuzca dek kaybedeceğim o anda, geriye döndüm ve ona son kez baktım. Umutsuzluk onu mahvetmiğti. Yeniden yağlı, dağılmığ, korkunç haline d nm ğti. Vücudu felç olmuğ gibiydi. Gergin dudaklarında dalgın bir gülümseme vardı. Gözleri cam gibi donuktu: Artık o sadece L lio'ydu, bir ağığın, bir prensin gölgesiydi."

Markiz bir süre suskun kaldı, ardından karamsar bir gülümsemeyle ve bir harabe gibi yıkılmış olarak, “O günden sonra ondan bir daha haber almadım,” diye devam etti.

Ardından bu kez daha uzun bir süre sessizliğe büründü ancak uzun yılların, inatçı bir yaşama sevgisinin ya da yaklaşan ölüm beklentisinin verdiği o korkunç ruh gücüyle yeniden neşelendi ve gülümseyerek bana şöyle dedi: “Şimdi söyleyin bakalım! Hâlâ 18. yüzyılın erdemlerine inanıyor musunuz?”

“Madam, bunlardan kuşku duymaya hiç niyetim yok,” diye yanıt verdim. “Buna karşılık daha katı yürekli bir insan olsaydım, size o gün kanınızı aldırarak çok akıllıca bir iş yapmış olduğunuzu söyledim.”

“Sizi sefil erkekler!” dedi markiz. “Gönül işlerinden hiç anlamıyorsunuz.”

Aykırı, bohem, cesur, bağımsız, sosyalist ve idealist. Âşıkları; Mérimée, Musset, Chopin... Hayranları; Flaubert, Proust, Balzac... 19. yüzyıl Fransa'sının en ünlü kadın yazarı George Sand aynı zamanda büyük kitlelere hitap eden ilk kadın yazar.

Lavinia ve **Markiz** de yine kural tanımazlığıyla, yaşadığı çağın geleneklerine karşı çıkarak kadın karakterleri hikâyesinin anlatıcısı yapan Sand'ın bu derlemedeki iki novellasının adları. Çok iyi tanıdığı Fransız toplumunu, kadınlara biçilen kısıtlayıcı rolleri, karşılaştıkları adaletsizlikleri alabildiğine yeren Sand bu kez eli daha da yükseltiyor; novellanın birinde karakterine o zamanlar fazlasıyla cüretkâr sayılan üçüncü bir seçenek sunuyor, diğerinde ise bir erkeği arzu nesnesine dönüştürüyor.

#kısaklasikler #fransızklasikleri #bağımsızlık #cesaret #feminizm #idealizm

İllüstratör: Hakan Karataş

8,5 TL

canyayinlari.com | f | t | canyayinlari

öykü

ISBN 978-975-07-5172-1

9 789750 751721